

Kangasala Areena ja liikuntapaikkarakentaminen

Outi Schutskoff

Haaga-Helia ammattikorkeakoulu

Liikunnanohjaaja YAMK

Liikuntajohtaminen

Master-opinnäytetyö

2025

Tiivistelmä

Tekijä(t) Outi Schutskoff
Tutkinto Liikunnanohjaaja
Raportin/Opinnäytetyön nimi Kangasala Areena ja liikuntapaikkarakentaminen
Sivu- ja liitesivumäärä 40 + 6
<p>Kangasala on kasvava kaupunki Pirkanmaalla, joka pyrkii panostamaan asukkaiden hyvinvointiin. Kangasalla on paljon erilaisia toimijoita, jotka huolehtivat liikuttamisesta niin harraste- kuin kilpaurheilupuolella. Asukasluvun kasvaessa sisäliikuntapaikkojen määrä ei ole lisääntynyt samassa vauhdissa. Kangasalle on kaivattu pitkään isoa liikuntahallia, joka muokkautuu moneen erilaiseen käyttöön ja sopii varsinkin isojen palloilulajien käyttöön.</p> <p>Ihmiset liikkuvat arjessa tällä hetkellä liian vähän ja se aiheuttaa isoja liikkumattomuuden kustannuksia Suomessa. Olisi tärkeää, että jokainen löytää itselleen sopivan liikuntamuodon ja tätä varten on tärkeää, että liikuntapaikkoja rakennetaan ja korjataan. Suomen liikuntalaki velvoittaa kuntia rakentamaan ja pitämään liikuntapaikkoja kunnossa, joka mahdollistaa useita vaihtoehtoja arjen liikkumiseen.</p> <p>Opinnäytetyö on tapaustutkimus, jossa haettiin havainnoinnin kautta kokemusta ja tietoa uudesta yksityisen ja kaupungin yhteistyömuodosta, jonka tuloksena valmistuu liikuntapaikka. Haastattelut ja päiväkirjamerkinnot antavat näkemystä yhteistyönä syntyvästä liikuntapaikkarakentamisesta.</p> <p>Kangasala Areena on useamman vuoden odotettu liikuntapaikka sisäliikuntasalien käyttäjien parissa. Yhteistyö rakennukseen toteutui yksityisen yrittäjän ja kaupungin välillä, johon Kangasalan kaupunki sitoutui vuokralaiseksi 13+5 vuodeksi. Tämänkaltainen yhteistyö oli ensimmäinen laatuaan Kangasalla. Kaupungin liikuntapalvelut hallinnoi Areenan vuoroja, kuten muitakin kaupungin liikuntapaikkoja.</p> <p>Kangasala Areena rakentui aikataulussaan ja sovitun mukaisesti elokuussa 2024. Jälkikäteen on tehty tarvittavia muutoksia ja lisäyksiä, mutta halli palvelee asiakkaitaan todella hyvin. Liikuntapaikoilla on suuri merkitys kaupungeissa, jotta kuntalaisille saadaan mahdollisimman paljon ja monipuolisia vaihtoehtoja liikkumiseen.</p>
Asiasanat Kangasala, hyvinvointi, liikkumattomuuden kustannukset, liikuntapaikkarakentaminen, liikkumisen merkitys

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Liikunnan merkitys.....	3
2.1	Liikkuminen Suomessa.....	3
2.2	Liikunnan terveysvaikutukset.....	4
2.3	Liikkumissuosituksset.....	6
2.4	Liikuntalaki	8
3	Liikuntapaikkarakentaminen kunnissa	10
3.1	Avustukset.....	10
3.2	Liikuntapolitiikka	10
3.3	Liikuntapaikkarakentaminen Kangasalla.....	11
4	Kangasala	13
4.1	Urheiluseurat ja toimijat.....	13
4.2	Liikuntatilojen tarve.....	14
4.3	Sisäliikuntapaikat.....	16
5	Kehittämistyön tavoitteet ja tutkimusmenetelmät	18
5.1	Tutkimustyön tavoitteet.....	19
5.2	Päiväkirja projektin ajalta.....	19
5.2.1	Ensimmäinen osallistuminen hallin palaveriin 15.1.2024.....	20
5.2.2	Tulevat mahdolliset käyttäjät 30.1.2024	21
5.2.3	Palaveri rakennuttajan kanssa 20.3.2024	21
5.2.4	Raha vaikuttaa kaikkeen 16.4.2024	22
5.2.5	Tarkemmat tarpeet aiemmin 12.6.2024.....	22
5.2.6	Kesän rakentaminen aikataulussa 10.7.2024.....	22
5.2.7	Elokuu 2024.....	23
5.3	Muistiot.....	23
5.4	Haastattelut.....	24
5.4.1	Yksityinen rakennuttaja	24
5.4.2	Kunnallinen rakennuttaja.....	25
5.5	Tutkimustyön analysointi	25
6	Kangasala Areena.....	26
6.1	Sopimus.....	27
6.2	Tilat ja käyttäjät	28
6.3	Kangasalan kaupungin liikuntapalvelut.....	30
7	Pohdinnat.....	32
7.1	Kehittämis ehdotukset	33

7.1.1	Asiantuntijat	33
7.2	Liikuntapaikkojen merkitys.....	34
7.2.1	Haasteet	35
7.2.2	Positiivinen vaikutus.....	35
7.3	Johtopäätökset.....	36
	Lähteet.....	37
	Liitteet	41
	Liite 1. Kangasalan osallistava liikuntapaikkarakentaminen.....	41
	Liite 2. Kangasalan ulkoliikuntapaikkahankkeen prosessi.....	42
	Liite 3. Vertailussa liikuntapaikkojen hinnoittelut	43
	Liite 4. Haastattelukysymykset	44

1 Johdanto

Kangasala on kasvava ja vetovoimainen kaupunki Tampereen vieressä. Kaupunkilaisten liikkuminen, mahdollisuudet liikkua ja liikuntapaikat ovat tärkeässä roolissa kaupungin näkökulmasta. Erilaisia liikuntapaikkoja pyritään kehittämään koko ajan lisää. Kangasalla on ollut pitkään pula kaupungin omasta päiväkäyttötilasta sekä iltaisin urheiluseuroilla isojen palloilulajien tarvitsemasta pelikentästä. Tähän tarpeeseen on vastannut yksityinen rakennuttaja, jonka kanssa kaupunki teki sopimuksen, jonka ansiosta Kangasalle on elokuussa 2024 auennut uusi liikuntahalli. Tämän opinnäytetyön tavoite oli koota uudella erilaisella yhteistyöllä tehdyn liikuntapaikkarakentamisen eri vaiheita.

Liikunnalla on suuri merkitys ihmisen elämässä niin fyysisen kuin psyykkisen terveyden kannalta. Liikunta auttaa ihmisiä pysymään virkeinä, hyvinvoivana ja työkykyisenä pitempään. Kaupunkien liikuntapaikoilla on tärkeä rooli siinä, kuinka ihmiset pääsevät liikkumaan. Monenlaisia liikuntapaikkoja tarvitaan, jotta jokainen löytäisi itselleen mieluisan tavan liikkua. Liikuntalaki velvoittaa kuntia tuottamaan liikkumismahdollisuuksia, niin liikunnan järjestämisellä, tukemalla sitä järjestäviä tahoja sekä huolehtimalla liikuntapaikoista.

Kangasalla liikunta nähdään tärkeänä osana kaupungin strategiaa ja ihmisten hyvinvointiin halutaan panostaa. Tämä näkyy monessa lähiaikoina toteutetussa uudessa liikuntapaikassa. Taloustilanne hidastaa tilannetta, mutta mahdollisuuksien mukaan vanhaa parannetaan ja uutta rakennetaan. Kaupungin liikuntapalvelut oli mukana projektin rakentamisen alusta alkaen. Tämän ansiosta käyttäjien tarpeet on saatu huomioitua paremmin, koska liikuntapalveluilla on hyvä yhteys seurakentille.

Tämä opinnäytetyö on tapaustutkimus, jossa saadaan kokemusta erilaisesta yksityisen toimijan ja kaupungin yhteistyöstä, jonka tuloksena rakentui Kangasala Areena. Tässä laadullisessa eli kvalitatiivisessa tutkimuksessa esitellään Kangasala Areenan eri vaiheita. Rakentamisen ajalta on hyödynnetty oppimispäiväkirjaa sekä haastatteluja, sekä osallistuvaa havainnointia, jotka ovat tyypillisiä laadullisia menetelmiä kehittämistyössä (Ojasalo ym. 2014, 105). Laadullinen tutkimus sopi tähän työhön paremmin, koska aihe on enemmän opittavaa ja ymmärrettävää kuin määrällistä, jossa testataan ja verrataan pitääkö teoria paikkansa (Ojasalo ym. 2014, 104). Laadullinen tutkimus kuvaa nimenomaan todellista elämää ja työn kohteesta halutaan lisää tietoa (Ojasalo ym. 2014, 105). Tässä projektissa kuvataan tapahtunutta rakennusprojektia ja havainnoidaan sen plussia ja miinuksia eli tehdään perusteltuja tulkintoja.

Opinnäytetyössä avataan ensin liikunnan merkitystä ihmisen terveyden kannalta ja kuinka isossa roolissa kuntien liikuntapaikat ovat terveyden ylläpitämisessä. Lisäksi avataan

liikuntapaikkarakentamisesta ja sen eri vaiheista kunnallisella puolella ja Kangasalan kaupungin liikuntapaikkatilannetta. Lopuksi avataan Kangasala Areenan valmistumisen eri vaiheita ja siitä tulevia pohdintoja ja kehittämiskohteita.

2 Liikunnan merkitys

Liikunnan merkitys ihmisen elämässä on suuri. Liikunnallinen lapsuus vaikuttaa positiivisesti opittuun liikkumiseen ja voi edesauttaa aikuisena pitämään liikkumisen mukana elämässä (UKK-instituutti a). Aikuisiällä liikkuminen vaikuttaa fyysiseen ja psyykkiseen terveyteen ja säännöllisellä liikunnalla voidaan jopa ehkäistä sairauksia. Liikkumisen aloittaminen terävöittää heti keskittymistä ja tarkkaavaisuutta. Lisäksi säännöllinen liikunnan aloittaminen kohentaa mielialaa ja parantaa unen laatua. Pitkäaikainen liikunta vahvistaa luustoa ja auttaa jaksamaan fyysisesti paremmin. (UKK-instituutti b).

Kaupungeilla on paljon liikuntapaikkoja, jotka ovat osittain ilmaisia tai edullisia. Esimerkiksi ulkoliikuntapaikat kuten ladut, kentät, metsäreitit, frisbeegolf-radat ovat tärkeitä kuntalaisten liikuttajia. Liikuntalajeja on paljon, kuten liikunnan mahdollisuusikin, joka mahdollistaa paremmin jokaiselle löytää oman lajinsa. Sisäliikuntapaikoilla kuten uimahallit ja liikuntasalit on tärkeä rooli liikkumisen kannalta, koska monet lapset ja nuoret aloittavat harrastusryhmissä, tempputerhoissa ja urheiluseurojen toiminnoissa. Liikuntasalit ovat usein koulujen yhteydessä, mutta nykyisin myös erillisiä tärkeitä sisäliikuntapaikkoja rakennetaan. Kunnan omat rakennukset mahdollistavat näissä edullisemman vaihtoehdon harrastaa niin yksityisenä, yhdistyksenä kuin seurana. Harraste- ja kilpaurheilu tapahtuu ilta-aikaan kuntien liikuntasaleissa ja käyttäjämäärät ovat koko ajan nousussa. Tästä syystä uusia liikuntapaikkoja tarvitaan lisää.

2.1 Liikkuminen Suomessa

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos tutkii kuinka Suomessa ihmiset voivat, esimerkiksi Terve Suomi-tutkimuksella, joka toteutetaan parillisina vuosina kyselyillä (THL b). Terve Suomi-tutkimus 2022–2023 tulosten mukaan vain alle puolet aikuisväestöstä liikkuu suositusten mukaisesti ja vähiten liikkuva ryhmä on yli 75-vuotiaat naiset. Suomalaisten aikuisten ja nuorten vapaa-ajan kuntoilu on lisääntynyt 1980-luvulta lähtien, mutta ihmisten olisi silti syytä liikkua enemmän. Suosituimpia kuntoilun muotoja on kävely, hölkkä, pyöräily ja lihaskuntoharjoittelu. Koululaisten liikkuminen valitettavasti vähenee selvästi alakoululaisista yläasteikäisiin ja siitä enemmän vielä toiselle asteelle mennessä (THL a).

Suomalaisten liikunnallisen elämäntavan eteen yritetään kehittää koko ajan lisää keinoja. Opetus- ja kulttuuriministeriön rahoittamalla valtakunnallisten liikunnan edistämishelmien Liikkuvat-kokonaisuudella edistetään eri ikäryhmien liikkumista (OKM a). Liikkuva varhaiskasvatus pyrkii mahdollistamaan pienten lasten liikkumisen niin, että päivittäin saadaan lapselle liikunnasta iloa. Liikkuva koulu taas tavoittelee aktiivisempia ja viihtyisämpiä koulupäiviä istumisen vähentämisellä sekä liikkeen lisäämisellä. Liikkuva opiskelu pyrkii kehittämään aktiivista toimintakulttuuria toisen asteen

opiskelussa. Liikkuva aikuinen tavoittelee työikäisten liikkumisen lisäämistä, koska vain joka kymmenes työikäinen liikkuu suositusten mukaisesti. (JAMK)

2.2 Liikunnan terveysvaikutukset

Liikunnalla on tutkitusti paljon positiivisia vaikutuksia ihmisen fyysiseen ja psyykkiseen terveyteen ja säännöllisellä liikunnalla on todettu olevan vaikutusta ehkäistä useita sairauksia (UKK-instituutti b). Liikunnan aloittaminen tuottaa heti positiivisia asioita, vaikuttamalla aivoihin ja hermostoon, lihaksiin ja aineenvaihduntaan, hengitys- ja verenkiertoelimistöön sekä niveliin. Vireystila kohoaa liikunnan myötä ja unen laatu paranee, kun hermosto aktivoituu. Energiankulutuksen lisääntyminen vaikuttaa positiivisesti rasva- ja sokeriarvoihin sekä liikkumisen jälkeen lepoverenpaine laskee. Nivelten liikelaajuudet lisääntyvät liikkuesssa ja mahdolliset kivut voivat lieventyä. (UKK-instituutti b).

Säännöllinen liikkuminen tuottaa jo parissa viikossa parannusta tasapainoon ja koordinaatioon, sekä muutaman kuukauden jälkeen lihasvoima alkaa lisääntyä sekä toimintakyky paranee. Puolen vuoden jälkeen rasva-arvot paranevat sekä sokeriaineenvaihdunta kohenee. Jatkuva säännöllisyys liikunnassa pitää painonhallintaa helpompana, vahvistaa luustoa sekä pienentää riskiä sairastua muun muassa sydän- ja verisuonitauteihin, diabetekseen ja tuki- ja liikuntaelinvaikeuksiin. (UKK-instituutti b).

UKK-instituutti on laskenut kustannuksia suomalaisten liikkumattomuudelle ja paikallaan ololle. Kuva 1 kuvaa sitä, kuinka paljon kuluja aiheutuu vuosittain terveyspuolella liikkumattomuudesta ja paikallaanolosta, johon voisi jokainen matalallakin kynnyksellä itse vaikuttaa. Suosituksia vähäisempi liikkuminen ja runsas paikallaanolo lisäävät muun muassa kansansairauksien riskiä ja kasvattavat terveydenhuollon kustannuksia (UKK-instituutti g).

Liikkumattomuudesta ja paikallaanolosta aiheutuvat kansansairauksien kustannukset vuosittain Suomessa

Kuva 1. Liikkumattomuudesta ja paikallaanolosta aiheutuvat kansansairauksien kustannukset vuosittain Suomessa (UKK-instituutti c).

Nämä kulut ovat pienennettävissä sillä, että saadaan suomalaiset liikkumaan suositusten mukaan. Liikkumattomuuden kokonaiskustannuksista vajaa puolet ovat kroonisten kansansairauksien kustannuksia. Näistä suurin yksittäinen aiheuttaja on tyypin 2 diabetes. Kuva 2 osoittaa tarkemmin mistä liikkumattomuuden kustannukset koostuvat, jossa tyypin 2 diabeteksen osuus on merkittävän suuri. Liikunnalla voi vaikuttaa terveydentilaan ja usein ravitsemus kulkee käsi kädessä liikumisen kanssa. Mitä huonommin ihminen voi, sitä huonommin myös helposti syö. (UKK-instituutti h).

Liikkumattomuuden kustannukset vuosittain Suomessa sairausryhmittäin

Kuva 2. Liikkumattomuuden kustannukset vuosittain Suomessa sairausryhmittäin (UKK-instituutti h).

Hyvillä ja riittäväillä liikuntapaikoilla kunnat mahdollistavat ihmisten liikkumista ja kuntien tarjoamalla matalan kynnyksen liikuntaryhmillä mahdollistetaan monille hyvä ja tärkeä liikuntaharrastus. Kustannuslaskurin mukaan Kangasalan liikkumattomuuden kokonaiskustannukset ovat 7 750 000 euroa, kun asukkaista 76 % liikkuu liian vähän ja 83 % on liikaa paikallaan. Mikäli tuo luku saataisiin muuttumaan niin, että 67 % liikkuu liian vähän ja olisi liikaa paikallaan, tulisi säästöä jo yli kaksi miljoonaa. Kuvasta 3 näkee kustannusten muutoksen, mikäli luku saataisiin muuttumaan 76 prosentista 67 prosenttiin. (UKK-instituutti c). Kangasalan liikuntapalvelut pyrkii saamaan mahdollisimman paljon ihmisiä liikunnan pariin, jotta lukuja saataisiin pienennettyä.

Kunta: Kangasala

	Liikkumattomuus	Palkallaanolo
Kokonaiskustannukset ⓘ	7 088 000 €	6 946 000 €
Kustannusten muutos ⓘ	-662 000 €	-1 659 000 €
Suorat kustannukset ⓘ	3 662 000 €	2 175 000 €
Epäsuorat kustannukset ⓘ	3 426 000 €	4 771 000 €

Kuva 3. Kangasalan liikkumattomuuden ja paikallaanolon kustannusten muutosten vaikutukset (UKK-instituutti c)

On tärkeää, että liikuntapaikkoja on monipuolisesti ja riittävästi, jotta jokaiselle löytyy mahdollisuus harrastaa liikuntaa. Lisäksi kaikki liikuntaa järjestävät tahot ovat tärkeitä, jotta eri ikäryhmille ja taloustilanteessa oleville löytyy erilaisia mahdollisuuksia osallistua liikkumiseen. Yllä olevan kuvan mukaisesti myös kunnalle tulee säästöjä, mikäli enemmän ihmisiä saataisiin säännöllisen liikunnan pariin. Kuntien olisi tärkeää investoida liikuntapaikkoihin, jotta säästöjä saadaan ennemmin terveyspuolelta pitkässä juoksussa kuin rakentamisesta lyhyellä aikavälillä.

2.3 Liikkumissuosituksiset

Liikkumissuosituksia päivitettiin vuonna 2019, jossa halutaan korostaa kevyen liikkumisen terveyshyötyjä, keskeyttää paikallaanoloja ja tuoda tietoon unen ja liikkumisen välistä yhteyttä (UKK-instituutti e). Uudistetussa suosituksessa (kuva 4) arvostetaan jokapäiväistä kevyttä liikuskelua ja paikallaanolon tauottamista, joista koetaan olevan terveyshyötyjä nimenomaan vähän liikkuville. Lisäksi unen merkitystä pidetään tärkeänä, jotta ihminen palautuu päivästä. Uusi suositus on nykyisin pyramidin muotoinen, jossa nämä jokapäiväiset asiat ovat pyramidin pohja. (UKK-instituutti d). Pyramidin korkein osuus koostuu liikkumisesta, jossa kohotetaan sykettä. Lyhyempi 1 tunti 15 minuuttia rasittavaa liikkumista vastaa reipasta pitempää 2 tuntia 30 minuuttia liikuntaa viikossa. Reippaan liikkumisen aikana pystyy puhumaan hengästyessä, mutta rasittavan liikunnan aikana puhuminen on hengästymisen takia vaikeaa. Tämän lisäksi huippuna pyramidissa on lihaskuntoa ja liikehallintaa harjoittava liikkuminen, jota suositellaan olevan vähintään kaksi kertaa viikossa. (UKK-instituutti f).

Kuva 4. Liikkumissuosituksset 18–64-vuotiaille (UKK-instituutti f)

Yli 65-vuotiaiden liikkumissuositus on samankaltainen pyramidi, mutta siinä painotetaan enemmän lihasvoiman ja tasapainon merkitystä. Niillä on iso merkitys normaalin arjen selviytymisessä, liikkumiskyvyn ylläpidossa sekä kaatumisten ehkäisyssä. Ikääntyville tavoitteena on ylläpitää toimintakykyä ja parantaa liikkumista. (UKK-instituutti f).

Aikuisten liikkumissuositusten lisäksi myös lasten suosituksia uusittiin vuonna 2020. Uuden suosituksen mukaan 7–17-vuotiaiden lasten ja nuorten tulisi liikkua vähintään 60 minuuttia päivässä. Liikunnan tulisi olla monipuolista, reipasta ja rasittavaa, ikä huomioiden. Kuten aikuisten suosituksissa korostetaan paikallaanolon tauottamista, lasten suosituksissa tulisi välttää pitkäkestoista paikallaanoloa. (OKM b, s. 11).

Lasten liikuntasuosituksset on piirretty mielenkiintoiseen ja varmasti huomiota herättävään kuvaan (kuva 5). Siitä on helppo hahmottaa, mitä lasten ja nuorten päivässä sekä viikossa olisi hyvä olla terveellisen elämäntavan omatakseen. Kolme kertaa viikossa on tärkeää hengästyä ja nostattaa sykettä sekä sama kolme kertaa viikossa lihasten vahvistamista ja harjoitella notkeutta sekä ketteryyttä. Lasten ja nuorten päivän olisi hyvä olla aktiivinen ja että ohjatun liikunnan lisäksi olisi arjessa tapahtuvaa liikkumista. Unen merkitystä myös korostetaan, jotta palautuu päivästä niin henkisesti kuin fyysisestikin. (UKK-instituutti i).

Kuva 5. Lasten ja nuorten liikkumissuosittukset (OKM b, s. 12)

2.4 Liikuntalaki

Suomessa panostetaan liikuntapaikkarakentamiseen sekä siihen, että liikunnan harrastaminen on mahdollista. Tämä turvataan erilaisten lakien avulla. Varsinkin liikuntalaille (3.2.2023/144) tavoitteellaan edistää ihmisten liikkumisen mahdollisuuksia sekä fyysisen toimintakyvyn kehitystä (Finlex). Kuvassa 6 on lueteltu koko liikuntalain tavoitteet. Pelkästään liikuntalain kautta on perusteltua, että kaupungit ja kunnat kehittävät jatkuvasti liikuntapaikkoja tarpeiden mukaan. Liikkuminen ja harrastaminen on haastavaa ilman liikuntapaikkoja ja nyky maailmassa erilaiset liikuntalajit nousevat suosioon ja ihmiset haluavat harrastaa erilaisia lajeja. On tärkeää, että monipuoliseen harrastamiseen luodaan paikkakunnilla mahdollisimman hyvät edellytykset. Liikuntalaissa halutaan turvata kaikille liikkumisen mahdollisuus, mukaan lukien eri väestöryhmät, eri ikäluokat, harrastustoiminta sekä huippu-urheilu (Finlex).

2 § (3.2.2023/144)**Lain tavoite**

Tämän lain tavoitteena on edistää:

- 1) eri väestöryhmien mahdollisuuksia liikkua ja harrastaa liikuntaa;
- 2) väestön hyvinvointia ja terveyttä;
- 3) fyysisen toimintakyvyn ylläpitämistä ja parantamista;
- 4) lasten ja nuorten kasvua ja kehitystä;
- 5) liikunnan kansalaistoimintaa;
- 6) huippu-urheilua;
- 7) liikunnan ja huippu-urheilun rehellisyyttä ja eettisiä periaatteita;
- 8) eriarvoisuuden vähentämistä liikunnassa; sekä
- 9) kestävää kehitystä liikunnassa ja huippu-urheilussa.

Tavoitteen toteuttamisessa lähtökohtina ovat tasa-arvo, yhdenvertaisuus, yhteisöllisyys, monikulttuurisuus, terveet elämäntavat, turvallinen toimintaympäristö sekä ympäristön kunnioittaminen.

Kuva 6. Liikuntalain tavoitteet (kuvakaappaus Finlex)

Liikuntalain 1 luvun 5 pykälän kunnan vastuussa lukee selvästi, että kuntien tulee luoda edellytykset asukkaille liikuntaa varten (Finlex). Tämän on toteuduttava esimerkiksi rakentamalla ja ylläpitämällä liikuntapaikkoja. Liikuntapaikkojen rakentamiseen ja ylläpitoon valtio jakaa avustuksia, joita kunta voi hakea (OKM c). Kunnat voivat itse vaikuttaa, millä tavalla noudattaa liikuntalakia, esimerkiksi rakentamalla itse liikuntapaikkoja tai vuokraamalla liikuntapaikkoja kuntalaisten käyttöön.

3 Liikuntapaikkarakentaminen kunnissa

Liikuntalaki (10.4.2015/390) turvaa, että kuntien on rakennettava liikuntapaikkoja ja kunnostettava niitä. Lain tavoitteet, jotka jo kuvassa 6 lueteltiin, ei toteutuisi ilman liikuntapaikkoja ja mahdollisuuksia liikkumiseen. Kunnan vastuu laissa on luoda yleiset edellytykset liikunnalle, kuten rakentaa ja ylläpitää liikuntapaikkoja (Finlex). Lain lisäksi, liikuntapaikkarakentamiseen jaetaan avustuksia. Opetus- ja kulttuuriministeriön tiedon mukaan Suomessa on 45 000 rekisteröityä liikuntapaikkaa, joista noin 70 prosenttia on kuntien omistamia (OKM c). Yksityisten omistamat liikuntapaikat yhdessä kuntien liikuntapaikkojen kanssa muodostavat hyvän kokonaisuuden taata mahdollisimman laaja tarjonta kaikille liikkujille.

3.1 Avustukset

Liikuntalain 390/2015 13 §:n mukaisesti valtion talousarvioon otetaan vuosittain määräraha avustusten myöntämiseksi liikuntapaikkojen perustamishankkeisiin (Finlex). Riippuen kustannusten suuruudesta, valtionapuviranomainen on joko opetus- ja kulttuuriministeriö tai aluehallintovirasto (Suomi.fi). Hankkeen kustannusarvion ollessa yli 1,2 miljoonaa euroa, avustus myönnetään OKM:ltä. Pienemmissä hankkeissa rahoitusta haetaan paikalliselta aluehallintovirastolta (OKM c). Avustusten tarkoituksena on tukea ja auttaa kuntia luomaan edellytyksiä rakentaa ja korjata liikuntapaikkoja. Annetuilla avustuksilla pyritään keskittymään isojen ihmismäärien liikuttamiseen, kuten palloilu-, uima- ja jäähalleihin, sekä lähiliikuntapaikkoihin. (Valtioneuvosto b).

Opetus- ja kulttuuriministeriö tekee rahoitussuunnitelman aina neljäksi vuodeksi eteenpäin, jota tarkastellaan vuosittain. Tällä hetkellä rahoitussuunnitelma on vuosille 2024–2027, jossa esimerkiksi vuodelle 2024 Laihian kunta on saanut avustusta monitoimitalon laajennukseen 450 000 euroa. Vuodelle 2025 taas on merkattu Nokian kaupungille uutta uimahallia varten 800 000 euroa tukea. (OKM d). Vuonna 2024 liikunta-, urheilu- ja nuorisoministeri Sandra Bergqvist on myöntänyt avustusta liikuntapaikkojen rakentamiseen yhteensä 25 256 000 euroa. Nämä avustukset on kohdenettu erityisesti liikunta- ja palloiluhalleihin ja muihin perusliikuntapaikkoihin. (Valtioneuvosto a). Hakuaika vuodelle 2025 oli 26.11.2024-31.12.2024 (OKM e).

3.2 Liikuntapolitiikka

Suomen ensimmäinen liikuntapoliittinen selonteko on tehty vuonna 2018 ja siinä on linjattu 2020-luvun tavoitteita ja toimenpiteitä. Valtioneuvosto on kuullut selontekoa varten laajasti eri liikuntajärjestöjä, urheilijoita, valmentajia, kuntia ja muita sidosryhmiä. Selonteon päämääränä on lisätä merkittävästi ihmisten fyysistä aktiivisuutta ja nimenomaan kaikissa ikäluokissa. Tämän kautta halutaan tuoda viestiä, kuinka tärkeää liikunta on elämänkulun kaikissa vaiheissa. Liikuntaa tulee

ihmisten saada harrastaa siellä, missä ihmisiä on, joten yhteiskunnan täytyy investoida liikuntapaikkoihin, joka maksaa itsensä kansanterveyshyötynä takaisin. Selonteon verkkokyselyyn vastanneet pitivät liikuntapaikkarakentamista valtion tärkeimpänä liikuntapoliittisena toimenpiteenä. (OKM f).

3.3 Liikuntapaikkarakentaminen Kangasalla

Kunnat ovat erittäin tärkeässä roolissa liikuntapaikkojen rakentamisessa, koska noin 72 % liikuntapaikoista on kuntien rakentamia ja ylläpitämiä. Kaiken kaikkiaan Suomessa on noin 42 500 liikuntapaikkaa, jotka ovat kuntien omistamia tai yhteisomistuksessa yhtiöiden ja yhteisöjen kanssa. Liikuntapaikkojen rakentamiseen myönnetään valtionavustuksia ja liikuntalain avulla kaupunkien on rakennettava ja korjattava liikuntapaikkoja. (Valtioneuvosto c).

Kangasalla on tehty selkeä prosessikaavio liikuntapaikkahankkeiden rakentamisesta. Liite 1 kuvaa, kuinka rakennushanke Kangasalla lähtee käyntiin tarveselvityksillä, joiden pohjalta tehdään luonnossuunnitteluja. Vasta tämän jälkeen tulee yleissuunnittelu ja toteutussuunnittelu. Näiden jälkeen tulee rakentamisen valmistelu ja vasta sitten alkaa rakentaminen. Kuten prosessikaaviosta näkyy, kaikki suunnitellaan hyvin etukäteen ja sovitun mukaisesti rakennetaan. Alla oleva kuva 7:ssä näkyy vain osa liite 1:sta, josta erottuu yleissuunnitteluun osuus Kangasalan liikuntapaikkarakentamisessa. Siinä näkyy selkeä suunnitelma palaverien määrästä ja kuinka suunnittelussa edetään.

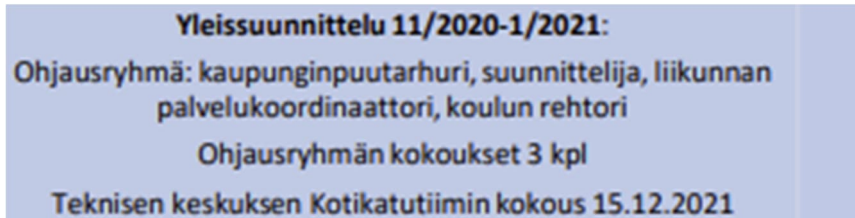
Yleissuunnittelu

- Ryhdytään konkreettisesti valitun ratkaisun pohjalta laatimaan lupatasoisia suunnitelmia
- Lautakuntakäsittely, päätöksenteko
- Päätöksentekoon liittyvät valmistelupalaverit 2 kpl
- Rakennuslupatehtävät
- Yleissuunnittelun kesto 6kk
- Suunnittelukokoukset n. 6 kpl
- Suunnittelupalaverit n. 6 kpl
- Ohjaustyöryhmän palaverit n. 3 kpl
- Käyttäjäpalaverit n. 3 kpl

Kuva 7 on liitteestä 1 – Kangasalan osallistava liikuntapaikkarakentaminen (Schutskoff, J.)

Liite 2 on esimerkki ulkoliikuntapaikkahankkeen prosessista, jossa esimerkkinä on käytetty Valtialan koulun pihaan tullutta ulkoliikuntapaikkaa. Siinä näkyy hyvin kokonaisuudessaan, minkälainen suunnittelutiimi taustalla on ja kuinka kaupunkilaisten ja käyttäjien toiveita on kuunneltu. Tätä hanketta varten on haettu valtionavustusta. Suunnitelmien hyväksymisen jälkeen alkaa

rakennussuunnittelu ja urakan kilpailuttaminen. Prosessin mukaan edeten kaikki oleelliset asiat tulee otettua varmasti huomioon. Kuva 8 on osa liite 2:sta, josta näkyy yleissuunnitteluvaiheen ohjausryhmä ja heidän kokoontuminen.

Kuva 8 on liitteestä 2 – Kangasalan ulkoliikuntapaikkahankkeen prosessi. (Schutskoff, J.)

Näiden selkeiden toimintatapojen kautta varmistetaan, että asiat etenevät aina samalla lailla ja kaikki tarvittavat asiat tulee otettua paremmin huomioon.

4 Kangasala

Kangasalan kaupunki on houkutteleva kasvava kaupunki Pirkanmaalla, aivan Tampereen kyljessä. Asukkaita 31.12.2024 tilaston mukaan Kangasalla on 33 966, joka on 493 enemmän kuin edellisellä vuonna (Kangasalan kaupunki a). Nousu on ollut trendinä jo useamman vuoden, joten palveluita on syytä kehittää kaupunkilaisia varten. Kangasala on monipuolisen liikkumisen kaupunki ja kaupungin strategiassakin mainitaan tavoitteeksi ”Liikkuva ja harrastava Kangasala”. Tämän tavoitteen takana on esimerkiksi mainittu ”Edistämme kaupungin liikuntamahdollisuuksia sisällä ja ulkona” sekä ”Mahdollistamme monipuolista harrastustoimintaa”. (Kangasalan kaupunki b.) Kangasalan laaja yhdistys- ja urheiluseuraverkosto muiden toimijoiden kanssa mahdollistaa jälkimmäisen tavoitteen edistämisen ja tämän opinnäytetyön aiheenakin oleva uusi Kangasala Areena mahdollistaa nimenomaan tuota ensimmäistä tavoitetta.

4.1 Urheiluseurat ja toimijat

Kangasalle on toivottu ja odotettu pitkään isoa liikuntatilaa, jossa voidaan pelata ison kentän tarvitsevia palloilulajeja kuten salibandya, futsalia ja koripalloa. On positiivinen ongelma, että urheiluseurat toimivat laajalla rintamalla ja monissa urheilulajeissa riittää harrastajia. Kaupunki jakoi vuonna 2024 toiminta-avustusta 23 rekisteröityneelle urheiluseuralle yhteensä 152 000 euroa. Suuri osa harrastajia on pääseurojen toiminnassa mukana, joita ovat Kangasalan Kisa, Kangasala SK, Kangasalan Urheilijat -68, FC Kangasala, Kangasalan Melojat, Kangasalan Naisvoimistelijat ja Lentopalloseura Kangasala juniorit. (Schutskoff 4.12.2024).

Ulkoliikuntaan ja harrastamiseen Kangasalla on upea luonto, kuten harjut ja vesistöt, joita hyödyntävät hiihtäjät, suunnistajat ja melojat. Lisäksi yleisurheilu ja jalkapallo on suosiossa Kangasalla. Uusimpana ulkoliikuntapaikkana Kangasalla on valmistunut Lamminrahkan liikuntapuisto, johon kaupunki sai liikuntapaikkarakentamisen valtionavustusta 296 000 euroa. Liikuntapuistossa on tekonurmipintainen pelikenttä, monitoimiareena, padel-kenttä, ulkokuntosali ja juoksusuora sekä pituushyppypaikka. (Kuntatekniikka). Kangasalla on myös panostettu ulkokuntosaleihin ja frisbeegolf-ratoihin ympäri kuntaa. (Schutskoff 4.12.2024).

Sisäliikuntapaikkoja Kangasalla on aina ollut koulujen yhteydessä. Alakouluja on yhteensä kymmenen, yläkouluja kaksi, yksi yhtenäiskoulu sekä lukio, joissa kaikissa on liikuntasali (Kangasalan kaupunki c). Nämä liikuntasalit ovat kuitenkin hyvin erikokoisia ja eivät välttämättä ole riittävän kokoisia edes omalle koululle. Esimerkiksi Tursolan koulun liikuntasali, joka on tarkoitettu 1–2 luokkalaisille, on kooltaan 96m² (Kangasalan kaupunki d). Tuon kokoisessa salissa on haastavaa tehdä mitään pallopelejä tai antaa lasten juosta, joka yleensä tuottaa paljon riemua. Toinen pieni liikuntasali koulun käyttöön, on lukion liikuntasali, joka on suuruudeltaan noin 400m² (Kangasalan

kaupunki e). Lukiolaiset ovat jo aikuisen kokoisia, joten varoalueita ei pelialueen ulkopuolelle jää. Tämän ikäiset oppilaat pelaavat jo hieman kovempaa ja nopeampaa peliä. Esimerkiksi salibandyssa pelikentän koko kaukalossa on 40x20 metriä (Salibandy). Lukion liikuntasalin koko 26x15 on siis auttamatta liian pieni (Kangasalan kaupunki e). Koululiikunnassa ei kaiken tarvitse olla täysin lajin sääntöjen mukaista, mutta pelaaminen voi liian pienissä tiloissa silti olla haastavaa ja vaarallista.

Liikuntasaleissa, kuten kaikissa liikuntapaikoissa, liikkuu niin lapset kuin aikuisetkin ja lajeja on paljon. Isot seurat liikuttavat palloilussa kuten futsal, salibandy, koripallo ja lentopallo, mutta tarjolla on myös voimistelua, tanssia sekä kamppailulajeja. Lajikirjo kasvaa koko ajan, kun tulee uusia ideoita ja ihmiset löytävät erilaisia keinoja liikkumiseen. Liikuntamuotojen, ihmisten liikkumisen sekä erilaisten toimijoiden lisääntymisen myötä uusille liikuntatiloille on tarve. Lajit määräävät, minkälainen liikuntatila mihinkin soveltuu ja näin ollen vuoroja jaetaan tarve edellä. Vanhanaikainen lähiliikuntapaikan ajattelu on osittain jo unohtumassa, koska esimerkiksi futsalia ei voi pelata jokaisessa liikuntasalissa, joten on mentävä sinne, jossa siihen on mahdollisuus. Pienempiin tiloihin voidaan sijoittaa erilaisia harrastusryhmiä, jotka ei tarvitse samalla lailla tilaa ympärilleen tai korkeutta ylöspäin. (Schutskoff 4.12.2024).

Kaikkien isojen seurojen lisäksi Kangasalla on paljon pienempiä urheiluseuroja sekä yhdistyksiä ja Valkeakoski Opisto, jotka liikuttavat kuntalaisia viikosta toiseen. On myös paljon yksityisiä yrityksiä ja toiminimiä, jotka keskittyvät ihmisten säännölliseen liikuttamiseen, sekä kaveriporukoiden yhteisvuorot ovat lisääntyneet. Kaikki nämä luovat yhdessä tärkeän kokonaisuuden kangasalalaisten hyvinvoinnin lisäämiseen.

4.2 Liikuntatilojen tarve

Ison erillisen liikuntahallin tarve on ollut pitempään, jotta vuoroja saisi paremmin jaettua kaikille, sekä lajin vaatimille tarpeille. Myös seurojen ja yhdistysten jälkeen on tarve saada vuoroja jaettua yrityksille ja yksityisille. Vuorot täyttyvät kaikilla liikuntapaikoilla ja se tarkoittaa sitä, että joku liikkuu hyvin aikaisella vuorolla ja joku myöhään. Nämä tuovat haasteita toimijoille ja esimerkiksi lasten liikunta on sijoitettava aina parhaimpaan kellonaikaan ja aikuiset viimeisiksi liikkujiksi. Esimerkiksi ison kolmelohkoisen Vatialan koulun liikuntasalin käyttövuoroja haettiin vuonna 2023 54 vuoroa eli 53,25 tuntia. Käytännössä hyviä arkipäivän iltakäyttövuoroja on jakaa vain 30 tuntia viikossa (Schutskoff, J.).

Kangasalla on tehty ”Liikuntapoliittinen ohjelma 2009–2013”, jossa on ensimmäisen kerran mainittu tavoitteeksi saada uusi tuhannen neliömetrin halli Pikkolan alueelle. Tuolloin on jo haluttu keskittää Pikkolaa liikunnalliseksi keskuksesi. (Henttonen & Schutskoff 2007, 24). Tuohon aikaan yli 500

neliömetrin liikuntasaleja on ollut vain kaksi kappaletta, keskisuuria 300-500m² liikuntasaleja kolme ja pieniä alle 300 neliömetrin liikuntasaleja kahdeksan kappaletta. (Henttonen & Schutskoff 2007, 8). Näissä on tapahtunut paljon muutoksia sen jälkeen, kun pieniä kouluja on lakkautettu kokonaan ja uusia kouluja on rakennettu ja vanhoja korjattu. Tilanne on parantunut salien suhteen, mutta myös asukasluku on kasvanut, lajikirjo monipuolistunut sekä harrastajien määrä ja tilojen tarve noussut koko ajan eri lajeissa.

Kartoitusta ison liikuntahallin käyttötarpeista on tehty isoilla sisällä toimivilta pääseuroilta jo ennen koronaa. Lisäksi kaupungin oma tilatarve päiväkäyttötilaan on ollut jo vuosia aiheena, niin opetuspalveluiden, varhaiskasvatuksen kuin liikuntapalveluidenkin kanssa. Tarveselvityksessä kaupungin sisäisesti ennen hallin sopimusta on osoitettu 44 tuntia tarvittavan päiväkäyttötilaa eri yksiköille. Tässäkin on päällekkäisyyttä, koska arkisin aikavälille 8.00–15.00 on mahdollista jakaa vain 35 tuntia.

Kangasalan kaupunki strategiassaan ja varsinkin kaupungin liikuntapalvelut pyrkii koko ajan edistämään liikuntamahdollisuuksia sekä päästä vaikuttamaan liikuntapaikkojen rakennuttamiseen, jotta ne palvelisivat mahdollisimman hyvin asukkaita. Uusi liikuntapalveluiden Liikunnan visio on uusiutumassa, mutta seurayhteistyö ja heidän tarpeensa sekä liikuntapaikkojen huomioiminen jatkuu varmasti vision tärkeänä kohtana. Kangasalan liikuntapalvelut näkee liikuntapaikkojen tarpeen ja merkityksen työssään päivittäin, kun vuokraus ja varaukset kulkevat heidän kauttaan. Hyvä seurayhteistyö ja kommunikointi on suuressa merkityksessä, jotta toiveita kuullaan ja pyritään toteuttamaan.

Alla olevassa kuvassa 9, Liikunnan visio 2021–2024, on yhtenä tärkeänä kohtana ”Ylläpidämme, hallinnoimme ja osallistumme liikuntapaikkojen suunnitteluun. Lähiliikuntapaikat, sisä- ja ulkoliikuntapaikat, kunto-, luonto- ja vaellusreitit”. (Kangasalan liikuntapalvelut). Liikunnan visiota on ollut tekemässä nimenomaan liikuntapalveluiden väki, jonka tavoitteena on hyvinvoiva kaupunkilainen. Osallistumalla liikuntapaikkojen suunnitteluun, liikuntapalvelut saa käyttäjien tarpeita ja toiveita kuulluksi. Aiemmin liikuntapaikkarakentaminen Kangasalla otsikon alla avattiin Kangasalan toimintatapoja. Kuvassa 8 luki ohjausryhmään kuuluvan liikuntapalveluiden palvelukoordinaattori, joka mahdollistaa tärkeän linkin seurojen tarpeista ja toiveista liikuntapaikkarakentamiseen.

Kuva 9. Liikunnan visio 2021–2024 (Kangasalan liikuntapalvelut)

4.3 Sisäliikuntapaikat

Tämän hetken tilanne Kangasalan sisäliikuntapaikkojen suhteen on hyvä. Kangasalla on isoja liikuntasaleja Kangasala Areena (1243m²), joka on tämän opinnäytetyön aiheena ja tällä hetkellä suurin liikuntasali Kangasalla. Lisäksi on Lamminrahkan koulun liikuntahalli (1032m²) ja Pitkäjärven koulun liikuntasali (934m²). Tammikuussa 2025 avautui myös uusi Ruutanan koulun liikuntasali (864m²). (Kangasalan kaupunki f).

Näiden jälkeen on melko isoja saleja Vatialan koulun liikuntasali (640m²) ja Pikkolan koulun urheilutalo (561m²). Nämä kaikki yllä olevat kuusi paikkaa ovat kolmeen lohkoon jaettavia saleja, kuten kuvassa 10 näkyy. Lisäksi keskikokoisia saleja on lukion liikuntasali (400m²), Suoraman koulun liikuntasali (336m²) sekä Sariolan koulun liikuntasali (392m²). Nämä kolme salia ovat jaettavissa väliverholla kahteen osaan. Kaikki nämä yllä olevat liikuntapaikat, pois lukien Kangasala Areena, ovat koulujen yhteydessä, jolloin niissä päiväkäyttö on varattu luonnollisesti vain koulujen omaan käyttöön.

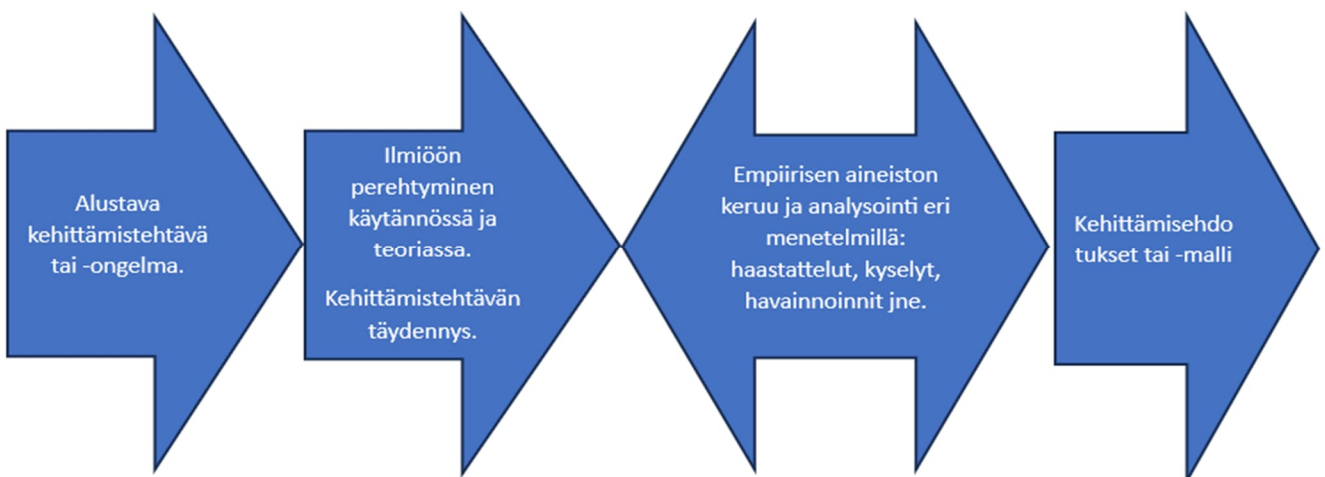
Kuva 10. Varhaiskasvatuksen päiväkotiryhmiä pikkujoulutonttuilussa uudella Kangasala Areenalla 29.11.2024. Kuvaaja Outi Schutskoff.

Pienempiä liikuntasaleja on vielä Pentosalin liikuntasali (265m²), Kirkkoharjun koulun liikuntasali (240m²), Ruutanan monitoimitalo (200m²) sekä Havisevan koulun liikuntasali (170m²). Lisäksi pieniä liikuntasaleja on Huutijärven koulun liikuntasali (153m²), Liuksialan koulun liikuntasali (144m²), Tekninen varikko (140m²), Säästökeskus (100m²) ja Tursolan koulun liikuntasali (96m²). (Kangasalan kaupunki e ja d). Näistä pienemmistä tiloista viisi on koulujen yhteydessä, mutta neljä pientä salia myös päiväkäyttöön mahdollisia eri puolilla Kangasalaa.

5 Kehittämistyön tavoitteet ja tutkimusmenetelmät

Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli seurata ja kuvata Kangasala Areenan rakentumista. Yhteistyö uuden hallin rakentamiseen ja tilan vuokraamiseen oli uusi tapa myös Kangasalle. Opinnäytetyöhön olisi voinut lähestyä liikuntapaikkarakentamisen lisäksi myös markkinoinnin ja myynnin kautta, mutta rakennusvaiheet ja yhteistyö yksityisen kanssa oli opettavaista ja mielenkiintoista, joten se valikoitui opinnäytetyön aiheeksi. Tavoitteena oli oppia liikuntapaikkarakentamisesta ja tehdä havaintoja, mitä asioita voisi ottaa paremmin huomioon parhaan mahdollisen lopputuloksen saavuttamiseksi.

Tämä opinnäytetyö on tapaustutkimus, jossa tuotetaan tietoa nykyajassa tapahtuvasta ilmiöstä sen todellisessa tilanteessa ja toimintaympäristössä. Tapaustutkimuksessa pyritään tuottamaan yksityiskohtaista tietoa kyseisestä tapauksesta ja sen avulla voidaan ymmärtää kehittämisen kohdetta paremmin. Tapaustutkimus vastaa kysymyksiin ”miten” ja ”miksi” ja sen tarkoituksena on tuottaa uutta tietoa kehittämisen tueksi. Alla oleva kuva 11 havainnollistaa tapaustutkimuksen etenemisen. Ensin on jokin kehittämistehtävä, kuten tässä opinnäytetyössä Kangasala Areena. Tämän jälkeen perehdytään itse tehtävään käytännössä ja teoriassa, kuten esimerkiksi Kangasala Areenan rakennusvaiheisiin ja lisäksi liikuntapaikkarakentamiseen. Tutkimusta tuetaan erilaisilla menetelmillä, kuten haastattelut ja havainnointit, kuten opinnäytetyön osalta esimerkiksi rakennuttajaa on haastateltu. Lopuksi luodaan kaikkien näiden teoriaan perehtymisen ja käytännön tapahtumien sekä analysointien pohjalta jokin kehittämissuositus. (Ojasalo ym. 2014, 52–53).

Kuva 11. Tapaustutkimuksen vaiheet. (Ojasalo ym. 2014, 54)

Tapaustutkimus on usein osa laadullista eli kvalitatiivista tutkimusta, jossa hyödynnetään esimerkiksi havainnointia ja analysointia sekä erilaisia haastatteluja. Haastatteluilla saadaan itse toimijat eli kehitettävän ilmiön asiantuntijat kuvaamaan ilmiötä. (Ojasalo ym. 2014, 55). Haastattelulla

saadaan korostettua yksilöä ja hänen esiin tuomia asioita (Ojasalo ym. 2014, 106). Dokumentti-analyysiä, tässä tapauksessa päiväkirjaa, voidaan hyödyntää päätelmien teossa projektista. Haastattelun vahvuus on herkkyyks asiayhteydelle eli millaisena kehittämisen kohteena oleva ilmiö esiin-tyy luonnollisessa ympäristössään. (Ojasalo ym. 2014, 136).

Opinnäytetyön aikana on ollut havainnoitavaa melkein vuoden ajan. Opinnäytetyön tekijä toimii Kangasalan kaupungin liikuntapalveluissa liikunnanohjaajana, ja hän on päässyt mukaan Kangasala Areenan työryhmään. Tältä ajalta on kirjoitettu projektin etenemisestä oppimispäiväkirjaksi ylös asioita. Lisäksi asiantuntijahaastattelut toivat hyvän ja opettavaisen näkemyksen projektin vaiheista. Kehittämistyö tapahtui samaan aikaan kuin itse tuotos eli Kangasala Areena valmistui. Vielä rakennuksen luovuttamisen jälkeen on tullut vastaan asioita, joita seuraavalla kerralla voisi ottaa eri lailla huomioon. Projektin aika oli hyvin hektistä ja käytännössä aika kului seuraten ja selvittäen erilaisia rakennusvaiheen ja yhteistyön asioita.

5.1 Tutkimustyön tavoitteet

Kangasala Areenan rakentuminen yksityisen kautta, mutta yhteistyössä kaupungin kanssa oli uutta. Tavoitteena oli seurata ja selvittää tämän yhteistyön ja rakentamisen eri vaiheita. Opinnäytetyö rajautui pelkkään liikuntapaikkarakentamiseen, mutta aluksi tarkoitus oli myös suunnitella markkinointia ja myyntiä. Tätä varten on selvitetty esimerkiksi ympäristökuntien sekä samankaltaisten paikkojen ja kuntien liikuntahalleja ja hintoja. Tämän avulla Kangasala Areena saatiin sovitettua kaupungin hinnastoon, huomioiden myös paikalliset urheiluseurat ja käyttäjät. Halli rakentui koko ajan sovitusti ja kaikessa halliin liittyvässä opinnäytetyön tekijä pääsi olemaan mukana avustamassa, että tarvittavat asiat saadaan toteutettua mahdollisimman hyvin. Projektin edetessä huomio kääntyi enemmän kohteen tilojen toiminnallisuuteen. Konkreettisenä esimerkkinä on esimerkiksi pyritty pitämään huolta pukuhuoneiden kalustuksesta, hallin varastotilojen riittävydestä ja kahvioti-loista.

Opinnäytetyötä varten on kirjoitettu päiväkirjaa, jotta rakentamisen eri vaiheista olisi asioita muistissa. Lisäksi rakennuttaja-asiantuntijoiden haastattelut on tuonut hyvää näkemystä rakentamisesta. Pitkän ajan havainnoinnista rakentamisen aikana ja näiden analysointimenetelmien avulla on tullut yhtenäinen näkemys projektista. Lisäksi teorian tieto liikkumisesta ja liikunnan merkityksestä on tukenut suuresti liikuntapaikkarakentamisen tärkeyttä.

5.2 Päiväkirja projektin ajalta

Päiväkirja alkaa tammikuusta 2024, kun liikunnanohjaaja pääsi projektiin mukaan vauhdista. Osa asioista oli tapahtunut jo aiemmin, joten palasia koottiin yhteen myöhemmin. Ensimmäisessä palaverissa liikunnanohjaaja oli mukana 15.1.2024. Kaupungin puolelta tässä yhteistyössä

rakennuttajan kanssa oli enimmäkseen kaupungin vapaa-aikajohtaja sekä hänen työntekijänsä liikuntapalveluiden palveluvastaava. Päätöksissä mukana on ollut kaupungin tekniseltä puolelta elinympäristöjohtaja ja sivistystoimenjohtaja ja isommin sopimuksesta on ollut päättämässä kaupungin valtuusto ja hyvinvointilautakunta. Rakennuttaja on pyrkinyt kysymään mielipiteitä rakentamisen aikana ja tehnyt päätöksiä myös itse. Liikuntapalveluiden oli myös hyvä päästä vaikuttamaan ja kuuntelemaan hallin rakentamiseen liittyviä päätöksiä.

Alla on kuvattuna tärkeimmät seikat päiväkirjasta, jotka olivat oleellisimpia huomioita projektin kannalta. Päiväkirjan muistiinpanot, haastattelujen tuotokset sekä yleinen havainnointi projektin aikana tukevat toisiaan projektin kulusta ja siitä, minkälaisia kehitysehdotuksia olisi seuraavaa vastaavalaista projektia varten hyvä ottaa huomioon.

5.2.1 Ensimmäinen osallistuminen hallin palaveriin 15.1.2024

Muistan, kuinka iloisesti olin yllättynyt kokemuksestani päästessäni ensimmäiseen hallin palaveriin sihteeriksi. En ollut aiemmin ollut minkään liikuntapaikan suunnittelussa mukana, enkä varsinkaan näin aikaisessa vaiheessa. Hallin rakentaminen alkoi joulukuun 2023 alussa. Tässä vaiheessa oli vielä mahdollisuus vaikuttaa joihinkin asioihin ja palaverissa sellainen tunne tulikin, että keskitytään tekemään kerralla kunnollista, ettei heti tarvitse korjata ja vaihtaa tehtyä.

Tästä lähtien laitoimme lähiesihenkilöni ja vapaa-aikajohtajan kanssa vakituisen tunnin ajan kalentereihin, jotta joka viikko kävisimme läpi, mikä tilanne projektissa on. Käytännön asioissa ei ollut kovin montaa henkilöä mukana ja suurin motivaatio hallia kohtaan oli varmasti liikuntapalveluiden väellä.

Tammikuussa 2024 lähdin selvittämään ympäristökuntien ja samankokoisten paikkakuntien liikuntapaikkojen tilannetta, kokoja sekä vuokrahinnastoa. Kangasalan kaupungin ensimmäinen tilavuokrahinnasto liikuntatiloihin on tullut 2017. Lapsille ja nuorille sekä eläkeläisille Kangasalla on pyritty pitämään harrastaminen edelleen ilmaisena vakiovuorojen suhteen. Oli kuitenkin selvää, että uuden yksityisen rakentaman hallin osalta, joutuisimme laittamaan vuoroille hinnan myös näiltä kohderyhmiltä. Hinnasto on aiemmin jo herättänyt keskustelua, koska aikuisillekin oli pitkään kaikki ollut ilmaista. Tein vertailua (Liite 3) eri kokoisten hallien hinnoista ja siitä, oliko halli kunnan omistama vai yksityinen sekä minkälaisilla hintaryhmillä eri kunnat hinnastoa on tehnyt. Näissä oli paljon eroja ja oli mielenkiintoista huomata, kuinka toisilla paikkakunnilla selkeästi panostetaan lasten ja nuorten liikkumiseen tai tuetaan hinnaston kautta kaikkea paikallista toimintaa. Eroja oli myös toimijoiden luokittelussa, oliko kyseessä urheiluseura tai muu yhdistys.

5.2.2 Tulevat mahdolliset käyttäjät 30.1.2024

Kangasalla naisten lentopallon mestaruusliigaa pelaava LP Kangasala on tähän mennessä pelannut ja harjoitellut Pitkäjärven koululla ja nyt oli suurena kysymysmerkinä, siirtyisikö liigajoukkue uuteen halliin. Hallia suunnitellessa vuosia sitten, on paikallisilta seuroilta, varsinkin isoilta seuroilta ja palloilua harrastavilta seuroilta, kysytty halukkuutta harjoitella ja pelata uudessa hallissa. Silloin on suunniteltu, että liigajoukkue siirtyisi uuteen pelihalliin. Tätä ajatellen otin selvää Salon naisten mestaruusliigajoukkueesta ja siitä, kuinka heille kaupunki antaa tukea ja kuinka heidän kotisalinsa on siellä käytettävissä ja millä hinnalla. Toin vertailua tiedoksi esihenkilöilleni ja pohdimme tätäkin kautta hinnaston laatimista.

Keräsin tietoa ympäristökuntien hinnoittelusta (Liite 3), jossa selvisi, että Tampereella, Ylöjärvellä, Lempäälässä, Pälkäneellä sekä Hämeenlinnassa kaikki vuorot maksavat lapsista eläkeläisiin. Hinnat ovat vaihtelevia ja riippuvat kohteesta. Esimerkiksi Lamminrahkan koulun liikuntasali, joka on yhteiskäytössä Tampereen ja Kangasalan kanssa, maksaa 1032 neliöinen, kolme lohkoinen halli lapsilta 41,40 €/tunti. Samainen Lamminrahkan koulun liikuntahalli on ilmainen lapsille ja nuorille Kangasalan vuoroilla. Ylöjärvellä 795 neliöinen kolme lohkoinen halli maksaa lapsilta 17,50 €/tunti. Hämeenlinnassa samankaltainen 900 neliöinen halli maksaa lapsilta 13,50 €/tunti. Myös Pälkäneellä lapset maksavat Kostia Areenasta, 1056 m², 10,00 €/tunti. Näissä kaikissa on toki yhteistä se, että halli on kunnan omistama. Erilaista Kangasalaan nähden on se, ettei Kangasalla vielä ole missään vaiheessa alle 18-vuotiaiden eikä yli 65-vuotiaiden vakiovuorot maksaneet mitään. Vertailua oli erittäin mielenkiintoista tehdä eri paikkakuntien ja hallien osalta, sekä kuinka asiakasryhmät ovat missäkin ja millä hinnalla. Kangasalan hinnasto oli myös uusiutumassa, joten vertailu oli hyvää pohjaa myös sitä ajatellen.

Näitä hintojen selvityksiä tehtiin, jotta tiedetään, mitä muut muualla maksavat ja onko halli kunnan omistuksessa vai ei sekä miten se mahdollisesti vaikuttaa hintoihin. Kangasala Areenasta tiedettiin tulevan maksullinen, koska kaupunki itsekkin sitoutuu siitä ostamaan vuoroja. Hintoja olisi silti haastavaa laittaa realistiselle kululle, koska ero olisi liian suuri muuhun Kangasalan liikuntapaikkojen hinnastoon nähden. Tässä vaiheessa kaupunki oli sitoutumassa halliin kymmenen vuoden sopimuksella. Taloudellisen menon lisäksi kuitenkin hallilla on äärimmäisen tärkeä rooli kaupungille saada hyvää isoa liikuntahallitilaa niin kaupungin sisäiseen käyttöön kuin ulkopuolisillekin toimijoille.

5.2.3 Palaveri rakennuttajan kanssa 20.3.2024

Halli rakentui aikataulussa koko ajan ja oli tarve saada selville, siirtyykö LP Kangasalan liigajoukkue halliin. Liigan tarvittavat vaatimukset tuovat muutoksia rakentamisessa, joka tuottaa lisäkuluja

kaupungille. Ennen uuden hinnaston hyväksymistä ei kuitenkaan voinut vahvistaa hallin tuntihintaa ja ennen tuntihintaa liigajoukkue ei voinut tehdä päätöstään. Asioita punnittiin monelta eri kannalta, jotta löytyisi kaikkia tyydyttävä ratkaisu. Päätöksiä pitäisi saada tehtyä, mutta jokainen oli myös riippuvainen toisten päätöksistä.

Vaikka liikuntapuolelta oli väkeä yhteistyössä jo tammikuusta lähtien, niin päätöksiä joistakin asioista on ehditty tehdä sitä ennen. Tässä vaiheessa tuli valitettavasti vastaan seikkoja, joita ei ole otettu aiemmin huomioon. Olisi tärkeää, että hankkeen alusta asti mukana on erilaisia asiantuntijoita, joilla on näkemystä eri asioista. Kaikkia asioita ei pystynyt enää muuttamaan, eikä varsinkaan ilmaiseksi. Jokainen muutos vaatii rahaa ja jokaisen kustannuksen taakse tarvitaan maksaja. Liikuntapalvelut ei päättä rahoista tämmöisessä projektissa, joten jouduimme odottamaan muilta päätöksiä ja etenemään heidän mukaansa. Rakennustyömaa eteni kuitenkin koko ajan ja siellä tarvittiin lopullisia päätöksiä aikataulun mukaisesti, varsinkin äkillisten muutosten suhteen.

5.2.4 Raha vaikuttaa kaikkeen 16.4.2024

Kaikki tuntui maksavan enemmän kuin mitä alun perin oli ajateltu. Kukaan ei ole yksin vastuussa hallista, joten päätöksiä joudutaan hakemaan eri puolilta organisaatiota. Lopulta saadaan kaikille sopiva päätös, että lisätään kaupungin vuokra-aikaa, jolloin saadaan raha tarvittaville muutoksille halliin. Päätöksiä tarvittiin valotauluista, äänentoistosta ja kalusteista, jotka on aina kilpailutettava.

5.2.5 Tarkemmat tarpeet aiemmin 12.6.2024

Kesäkuussa tapahtuu jo paljon ja huomattiin, että sähkötarpeita niin tekniikan kuin äänentoiston kannalta ei ollut suunniteltu aiemmin. Nämä tuottivat lisätyötä ja lisäkustannuksia tässä vaiheessa. Silti ne ovat tehokkaampaa tehdä rakentaessa kuin myöhemmin jälkiasennuksina. Hallin rakentaminen on myös koko ajan ollut aikataulussa. Päätöksiä on yritetty kiiruhtaa, mutta poikkihallinnollinen yhteistyö ottaa aina aikansa.

5.2.6 Kesän rakentaminen aikataulussa 10.7.2024

Rakentaminen on täysin aikataulussa, mutta tavarantoimituksissa on ollut paljon viivettä. Isojen katsomorakenteiden viivästys maailmalla olevien tapahtumien vuoksi on ollut suurin asia. Liikuntahalli olisi muuten valmis, mutta katsomon rakentaminen on kovin äänekkästä ja osia on pitkin hallin lattiaa (Kuva 12). Tästä syystä jouduttiin vuorojen alkamista siirtämään kolme viikkoa. Odottaminen ja epätietoisuus osien saapumisesta oli väsyttävää, niin liikuntapalveluille kuin innokkaille seuraimisille.

Kuva 12. Kangasala Areenan katsomon osien viivästyminen aiheutti usean viikon vuorojen perumista. Kuvaaja Outi Schutskoff, elokuu 2024.

5.2.7 Elokuu 2024

Elokuussa liikuntapalvelut pääsi vihdoon muuttamaan uusiin toimistotiloihin Kangasala Areenalle. Tässäkin vaiheessa tuli yllättäviä asioita, joihin ei ole osattu varautua etukäteen tällaisessa yhteishankkeessa. Tärkein tällainen asia oli akustiikkalevyjen puuttuminen. Toiminnan alettua hallissa huomattiin saman tien, että melu hallissa on mahdoton. Halli luovutettiin elokuussa 2024 liikuntapalveluille, joka aloitti saman tien vuorojen hallinnoinnin. Oli mukavaa vihdoin elokuussa päästä halliin, vaikka elokuu meni käytännössä vielä siihen, että jotain korjailtiin tai tilauksia saapui jälkilähteyksinä tai myöhässä.

5.3 Muistiot

Hallin rakennuttajan kanssa pidettiin palaveri joulukuusta lähtien käytännössä joka kuukausi. Ensimmäinen palaveri oli 12.12.2023, jolloin käytiin läpi vastuunjakotaulukkoa yhdessä rakentajan ja kaupungin edustajan kanssa. 15.1.2024 varmistettiin sähkösuunnitelmia ja liikuntahallin tarpeita

urheilun näkökulmasta. Kolmannessa palaverissa, 13.2.2024, varmistettiin edellisiä auki jääneitä asioita ja vahvistettiin, että kaikki on ymmärtänyt asiat samalla lailla. Maaliskuussa, 11.3.2024, otettiin aiheeksi äänentoistojärjestelmien hankkiminen ja niiden tarpeiden selvittäminen sekä muut mahdolliset pienet muutokset. 16.4.2024 neuvoteltiin muutosten maksullisuuksien takia sopimuksen vuokra-ajan lisäämisestä. Toukokuussa, 7.5.2024, tarkistettiin käyttäjämuutokset vuokrasopimuksen muututtua ja tarkennettiin, mitä muutoksia tuli, kun sopimusta muokattiin. Kesän aikana rakennus meni hyvin eteenpäin ja työmaalla käytiin kesä- ja heinäkuussa. Elokuussa rakennus luovutettiin suunnitellun mukaisesti kaupungin käyttöön.

5.4 Haastattelut

Koko tämän projektin ajan olemme olleet tiiviissä yhteistyössä rakennuttajan kanssa. Kangasalan liikunta- ja hyvinvointikeskus omistaa hallin, joille Teräselementti on sen rakentanut. Teräselementti on palkannut projektipäällikön yksityiseltä yritykseltä, joka koko ajan johti rakennushanketta. Projektipäällikön haastattelussa joulukuussa 2024, hän kertoi, kuinka hänen mielestään rakennushanke on sujunut. Nämä yritykset edustavat selkeästi yksityistä puolta, joten tämän rinnalle haastattelu tehtiin myös kaupungin edustajalle. Haastatteluiden tarkoituksena oli selvittää ja syventää asioita liikuntapaikkarakentamisesta ja tällaisesta yhteistyöstä asiantuntijoilta. Molemmille haasteltaville oli samanlaiset kysymykset, joiden pohjalta käytiin keskustelua.

5.4.1 Yksityinen rakennuttaja

Yksityinen projektipäällikkö oli Kangasalan Hyvinvointi- ja Liikuntakeskuksen rakentamisessa johdossa. Olin itsekin palavereissa omistajan sekä rakennuttajan ja tämän projektipäällikön kanssa ja mielestäni hankkeessa oli koko ajan hyvä yhteistyön henki, jossa jokainen halusi selvästi saada Kangasalle uuden upean liikuntapaikan. Olisin itse etukäteen ajatellut, että yksityisen rakentamisessa on eroavaisuuksia kunnalliseen puoleen, mutta projektipäällikköä haastatellessani totesin toisin. Kaikessa rakentamisessa kuitenkin projektipäällikön sanoin noudatetaan aina samoja rakennusmääräyksiä ja rakentaminen perustuu aina sopimukseen, joka luodaan yhteistyössä ennen kuin rakentaminen alkaa.

Mielenkiintoista oli se, että hänkään ei ollut aiemmin kuullut tällaisesta yhteistyöstä aiemmin, jossa olisi selvästi eri omistaja, rakennuttaja ja kaupunki tulisi vuokralaiseksi. Sinänsä se ei vaikeuttanut tai muuttanut mitään, mutta toki osapuolia oli sitten enemmän. Asia, joka rakentamisen vaiheissa tuli vastaan oli se, että kaupungilta olisi voinut olla selkeämmin rakennuspuolenasiantuntija mukana tiimissä edustamassa kaupunkia. Tämä on ollut erilaista verrattuna hänen aiempaan kokemukseensa hankkeista. Yhteistyö sujui silti hyvin kaupungin suuntaan.

5.4.2 Kunnallinen rakennuttaja

Kaupungin edustaja harmitteli sitä, ettei ollut päässyt projektiin mukaan aiemmin. Sopimus on luotu kesällä 2023 ja hänet kutsuttiin mukaan varmistamaan sopimisteknistä puolta maaliskuussa 2024. Sopimusta ei voinut enää mahdollisimman paljon muuttaa, koska kaikki muutokset vaikuttavat myös hintoihin. Muutoksia ja tarpeita varten olisi ollut hyvä, että hän olisi ollut vaikuttamassa ja varmistamassa tarpeet aiemmin. Kaupunki kuitenkin on sitoutunut pitkään vuokra-aikaan ja joutuu nyt hankkimaan asioita jälkikäteen, mahdollistaakseen paremman hallin käytön.

Kaupungin ja yksityisen erona haastateltu kertoi olevan nimenomaan joustavuus yksityisellä puolella. Kunnallisella puolella pitää tietysti asiat esitellä, kilpailuttaa, pohtia ja päättää usean tahon kanssa, joka vie enemmän aikaa. Muuten rakentaminen on samanlaista ja kuten tässäkin tapauksessa, halli on rakennettu hyvin ja täysin sopimuksen mukaan, mutta sopimusta olisi voinut katsoa tarkemmin aiemmassa vaiheessa.

5.5 Tutkimustyön analysointi

Kaiken kaikkiaan uusi Kangasala Areena on tarpeellinen uusi liikuntahalli, jota myös urheiluläheyyksessä on LP Kangasalan naisten mestaruusliigajoukkueen vastustaja kehunut. Haastatteluiden perusteella, molemmat rakennusalan asiantuntijat ovat kokeneet rakentamisen menneen täysin aikataulussa ja niin kuin oli sovittu.

Havainnointina liikuntapalvelut on päässyt vierestä seuraamaan ja vaikuttamaan rakentamiseen ja valintoihin niin, että se palvelee mahdollisimman hyvin kangasalalaisia liikkujia, koulujen oppilaita sekä urheiluseuroja.

Päiväkirjan muistiinpanojen myötä sekä haastatteluista voidaan todeta, että monta eri asiaa tulee ottaa huomioon näin isoa projektia tehdessä, jolloin paras lopputulos saadaan hyödyntämällä laajaa yhteistyötä ja moniammatillisuutta.

6 Kangasala Areena

Kangasalle rakentui elokuussa 2024 yksityisen omistajan rakennuttamana Kangasalan Liikunta- ja Hyvinvointikeskus, josta yritys on vuokrannut toisen päädyn yksityiselle omistajalle, isolle kuntosalikeskus GoGolle ja toisen puolen Kangasalan kaupungille. Hallin rakentumisen ehtona oli, että kaupunki lähtee siihen mukaan ja sitoutuu vuokraamaan tietyn määrän tunteja liikuntahallista. Kangasalan kaupunki on ollut mukana nimenomaan vain liikuntahallin puolesta ja siellä sijaitsevista toimitiloista ja kokoushuoneesta.

Nykyisen Kangasala Areenan ensimmäiset neuvottelut on aloitettu jo vuonna 2021. Ennen toteutunutta sopimusta, ehti neuvotteluissa olla useampi yrittäjä, joiden yritykset kuitenkin kaatuivat alkumetreillä. Lopulta tärkeänä hankkeen aloittajana ollut Mika Mäkeläinen sai asian eteenpäin ja hallia sekä sopimusta lähdettiin laatimaan kaupungin ja omistajan välillä. Hallin sisältö on muuttunut matkan aikana, mutta pääasia on, että isoa tyhjää liikuntatilaa on saatu vihdoin lisää Kangasalle ja sitä voidaan käyttää moneen eri lajiin sekä eri ryhmille. Kangasalan liikunta- ja hyvinvointikeskuksen rakentaminen alkoi joulukuun 2023 alussa ja elokuussa 2024 oli luovutus käyttäjälle. (Schutskoff 4.12.2024).

Kangasalan liikunta- ja hyvinvointikeskuksen liikuntahallin puolen nimeä mietittiin kaupungin puolella. Omistajan puolelta ei ollut ongelmaa sille, että liikuntahallilla olisi oma nimensä. Isompi kokonaisuus Kangasalan liikunta- ja hyvinvointikeskus sisältää koko liikuntahallin sekä toisen yksityisen yrittäjän kuntosalin. Kaupunki halusi nimen, joka näkyy, on helppo muistaa ja sen yhdistää hyvin Kangasalaan (Kuva 13). Halli on ison Valtatie 12:sta varrella, joten Kangasala haluttiin pitää nimessä mukana näkyvyyden takia. Iso liikuntahalli menee hyvin Areenasta, joten Kangasala Areena koettiin hyväksi ja helposti puhuttavaksi nimeksi. Kangasala Areena on nyt nimenomaan liikuntahallin puoli, jossa hallin lisäksi on kaupungin liikuntapalveluiden toimistotilat sekä kokoushuone yläkerrassa. Kuva 13 on suoraan sisäänkäynnille, josta mennään vain liikuntahallin puolelle sekä kaupungin liikuntapalveluiden toimistotiloihin. Yksityisen kuntosalin GoGon sisäänkäynti on kuvasta katsottuna vasemmalla olevalla seinällä hieman pitemmällä.

Kuva 13. Kangasala Areenan sisäänkäynti, elokuu 2024. Kuvaaja Tarja Ylisirniö.

6.1 Sopimus

Kaupunki on neuvotellut moneen otteeseen sopimusta, millä tavoin sitoutua vuosiksi hallin vuokraamiseen. Alkuvaiheessa kaupungin oli tarkoitus olla vain päiväkäyttäjänä hallissa ja omistaja vastaisi ilta- ja viikonloppu vuokraamisesta. Pitkän sopimusneuvottelun aikana kuitenkin vastuu kaikesta vuokraamisen hallinnoinnista jäi kaupungille, josta muodostui 10 vuotinen vuokrasopimus, jonka valtuusto hyväksyi. Tämä muuttui kaupungille tässä vaiheessa huomattavasti suuremmaksi kulueräksi, koska vuosivuokra on suuri, mutta kuntalaisia ei ole samassa suhteessa realistista lasuttaa käytöstä. Kaupunki maksaa Kangasala Areenasta vuokraa noin 300 000 euroa vuodessa.

Sopimus muuttui kesällä 2024, koska halliin haluttiin tehtävän muutoksia ja vuokra-aikaa lisäämällä halutut lisäkustannuksia tuovat muutokset olivat mahdollisia. Lisäkustannuksia toi LP Kangasalan lentopallon mestaruusliigajoukkueen tarpeet, jotka toki palvelevat muitakin käyttäjiä. Mestaruusliigajoukkueen oli tarkoitus tulla uuteen halliin myös päiväkäyttäjäksi ja siirtää kaikki pelinsä halliin, joka tarkoittaisi kaupungille vakituista maksavaa asiakasta. LP Kangasalan joukkuetta ajatellen, heille kalliimpaan halliin siirtyminen tulisi olla kannattavampaa kuin halvemmassa vanhassa salissa pysyminen. Siksi muutokset parempaa harjoitus- ja pelitapahtumaa varten oli tärkeää toteuttaa. Joukkueen toimiminen hallissa tuo kaupungille myös näkyvyyttä esimerkiksi sosiaalisessa mediassa ja urheilulähetyksissä. Sopimuksen muutos hyväksyttiin, joten vuokra-aika uuden sopimuksen

mukaan on 13 + 5 vuotta. Uusi muita tiloja kalliimpi hinnasto Kangasala Areenan osalta, vaikuttaisi varmasti alkuun sen vuokraamiseen, joten oli kaupungin kannalta tärkeää saada liigajoukkue hallin vakituiseksi käyttäjäksi.

6.2 Tilat ja käyttäjät

Kangasala Areena on nimenomaan pitkään Kangasalle kaivattu iso liikuntahalli, joka on jaettavissa kolmeen osaan pallon pysäytysverhoilla. Liikuntahallin koko on 1243m² ja lattiaviivat ovat nimenomaan palloilulajeja varten. Futsal kenttä on katsottu tarkkaan Suomen palloliiton kanssa ja viime muutokset tehty heidän toiveidensa sekä paikallisen seuran mukaan, miten kenttä halliin sijoitetaan. Futsalia ajatellen, on Kangasala Areena ainut halli Kangasalla, jossa myös varoalueet toteutuvat. Salibandy ja koripallo rajat ja merkit on myös tarkistettu yhteistyössä paikallisen lajia pelaavan urheiluseuran edustajan kanssa ja heidän toiveitansa on myös kuunneltu lajien osalta.

Liigalentopalloa varten keskellä hallia on pääkenttä, mutta juniori- harrastelentopalloa varten joka lohkossa yksi kenttä. Ison tilansa ansiosta, hallissa pystyy pelaamaan hyvän juniorilentopalloturnauksen kolmella kentällä, koska syöttötilat ja varoalueet ovat riittävät. Lentopallon pääkenttä pyrittiin tekemään mestaruusliigajoukkueen tarpeita ajatellen. Kenttä siirrettiin niin, että peliareena saadaan rakennettua myös kansainvälisiä pelejä varten.

Lajeilla on erilaisia sääntöjä pelikenttiä ja tapahtumia ajatellen, joten siksi liikuntapalvelut on pohtinut kenttäasioita yhdessä paikallisten seurojen kanssa. Esimerkiksi lentopallossa televisiopelejä varten tuodaan erillinen pelimatto, jossa pelikenttä erottuu selvästi. Nyt Kangasala Areenan pääkentän erilainen väritys mahdollisti sen, ettei mattoa enää tarvita erikseen peleissä levittää. Ensimmäistä kertaa Kangasalla liikuntapalvelut kuin seurojen edustajatkin pääsivät näin hyvin mukaan vaikuttamaan ajoissa tilaan, jota nimenomaan he käyttävät päivittäin.

Mestaruusliigajoukkueen siirtyminen uuteen halliin vaati myös riittävää katsojakapasiteettia. Pääkatsomossa on 500 paikkaa, joka ei riitä kansainvälisiin peleihin. Sopimuksen ja tarvemuutosten myötä toiseen päätyyn saatiin lisäkatsomo, joka mahdollisti 160 paikkaa lisää. Tämä oli tärkeä muutos liigapelien Areenalle tuontia ajatellen. Jotta siirtyminen oli liigajoukkueelle parempi vaihtoehto kuin jäädä vanhaan, tuli asioiden parantua heidän pelitapahtumiaan ajatellen. Uusi led-taulu (Kuva 14) keskellä salia mahdollistaa ottelutapahtumiin kaikille käyttäjille uudenlaisen kokemuksen. Tämä on ollut käytössä myös harjoitustilanteissa, joissa voidaan heijastaa urheilijoille hidastuksena omia suorituksia ja näin kehittää toimintaa. Tapahtumia ajatellen, vaatii tällaisen käyttö myös lisää väkeä, jotka osaavat hyödyntää led-taulun mahdollisuuden. Junioriturnauksissa näytölle on helppo heijastaa esimerkiksi pelaajaesittelyitä, sponsoreita ja vanhoja kuvia sekä pelivideoita.

Kuva 14. Iso led-taulu asennettiin keskelle hallia palvelemaan urheilutapahtumia. Kuvaaja Outi Schutskoff.

Hallin ison koon ansiosta, voidaan sitä käyttää moneen eri urheiluun tai tapahtumaan. Esimerkiksi Kangasalan lukion vanhojen tanssit siirrettiin Kangasala Areenalle keväälle 2025. Joukkuevoimistelu sekä Fitness-kisailijat ovat olleet kiinnostuneita tilasta tapahtumiaan varten. Lokakuussa 2024 Kangasala Areenalla oli painikisat, joka oli samalla ensimmäinen kyseisen lajin tapahtuma Kangasalla (Kuva 15).

Kuva 15. Kooveen Tampere-Cup painikisat Kangasala Areenalla. Kuvaaja Riina Kukkonen.

6.3 Kangasalan kaupungin liikuntapalvelut

Kangasalan kaupunki sitoutui sopimuksessaan vuokraamaan koko Kangasala Areenaa, joka mahdollisti kaupungin liikuntapalveluiden siirtymisen upeaan liikuntaympäristöön. Liikuntapalveluille paikka on todella hyvä, koska sijainti on keskeinen, jonne on helppo löytää ja tulla. Toimiston ja hallin ulko-ovi on arkisin auki ja asiakkaat pääsevät asioimaan toimistolla ja hakemaan muun muassa avaimia liikuntapaikkoihin. Parkkipaikka on heti hallin vieressä, joten autolla sekä julkisilla pääsee helposti hallille asioimaan tai liikuntapalveluiden ohjaamiin liikuntaryhmiin.

Liikuntapalvelut pääsee näkemään monipuolisesti asiakaskuntaa, kun hallilla käy kaupungin sisäistä toimintaa, kuten opetuspalveluiden eli koulujen ja varhaiskasvatuksen eli päiväkotien ryhmiä. Lisäksi vieressä sijaitseva Tampereen seudun ammattiopisto Tredun Kangasalan toimipiste käyttää tiloja arkipäivänä. LP Kangasalan mestaruusliigajoukkue on nyt hallin myötä saanut kunnollisen harjoitustilan aamun lajiharjoittelua varten. Liikuntapalvelut pääsee Areenalla lähelle päiväkäyttäjiä, kuntalaisten liikuttajia, kouluja ja päiväkoteja sekä satunnaisia toimistolle vierailevia. Liikuntapalveluiden väki on saavutettavissa paremmin ja myös iltakäyttäjät ovat nyt lähempänä kuin aiemmin. Liikuntapaikka itsessään on merkityksellinen ja liikunnanohjaajille sijainti suoraan

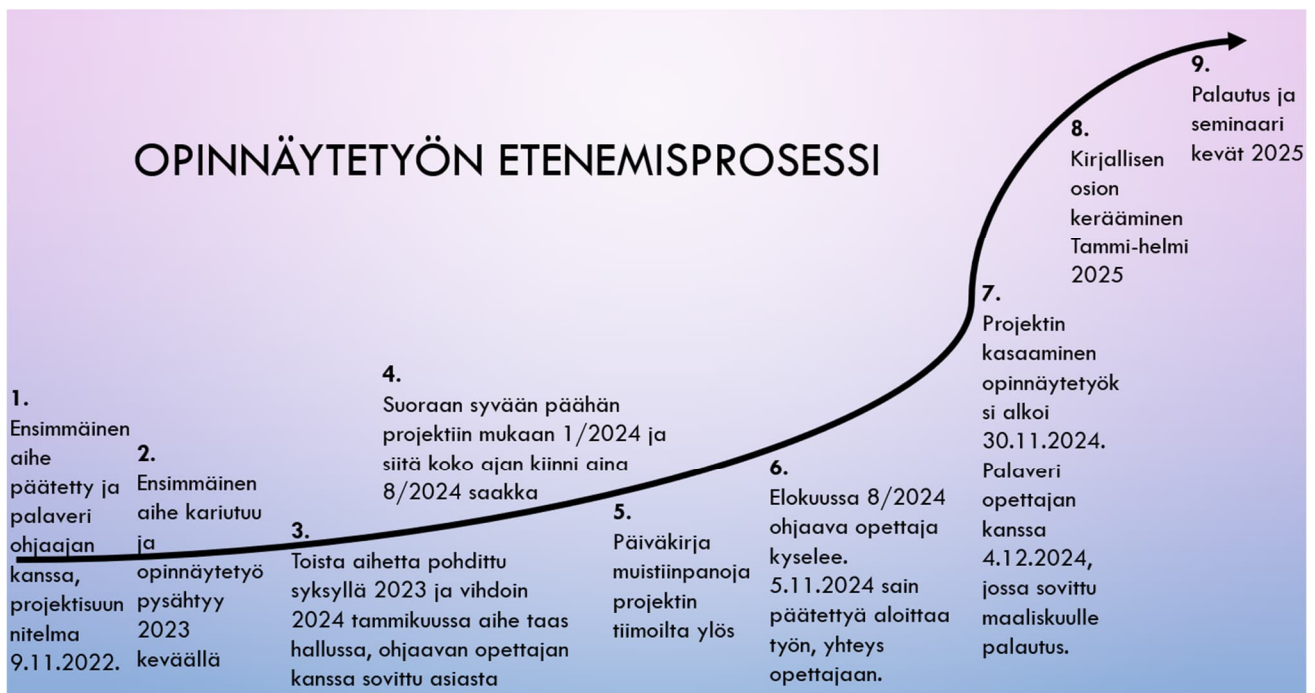
liikuntapaikassa on paras mahdollinen. Liikuntaryhmien suunnittelua ja toteutusta on helppo tehdä hallissa, jossa ollaan aina paikan päällä ja ensimmäistä kertaa liikuntapalveluillakin on omaa päiväkäyttötilaa, jota he hallinnoivat.

Toimistotiloissa on ohjaajille ja esihenkilölle toimistotila, mutta myös tärkeää liikuntaneuvontaa varten tila, jossa voi kohdata asiakkaan rauhassa. Kangasalla liikuntaneuvonta on ollut jo pitkään toiminnassa, vuodesta 2015 alkaen. Hyvät tilat, jossa toteuttaa tärkeätä henkilökohtaista liikuntaneuvontaa mahdollistaa myös paremmin asiakkaiden kohtaamiseen.

Liikuntapalvelut hallinnoi Kangasalla kaikkia liikuntapaikkojen tilavuokraamisia. Näin ollen Kangasala Areenan lisääminen niihin tiloihin oli luonnollista ja selkeää. Liikuntapalveluiden sijaitessa Kangasala Areenalla, he pystyvät samalla valvomaan, kuinka tiloja käytetään. Kangasala Areena on ainut liikuntapaikka, jossa myös alle 18-vuotiaiden vakiovuorot maksavat. Halli on kuitenkin ollut kauan kaivattu ja viikot ovat täynnä vuoroja aamusta iltaan. Kaupungin sopimuksen ollessa noin 300 000 euroa vuodessa, on tärkeää, että liikuntapalvelut saa tilaa vuokrattua myös ulkoisesti mahdollisimman paljon.

7 Pohdinnat

Opinnäytetyöni eteneminen oli haasteellista alkutaipaleella. Aihe vaihtui kesken matkan ja toiseen aiheeseen pääsin mukaan vauhdista. Itse projektin kanssa meni koko aika, miettimättä opinnäytetyön edistämistä, joten vasta hankkeen valmistuttua, kohdassa 6 (Kuva 16), sain aloitettua kirjoittamisen. Kun marraskuussa 30.11.2024 aloitin ensimmäisen kerran kirjoittamaan, niin sain hyvin heti edistettyä työtä. Opettajan kanssa sovittiin 4.12. palaverissa heti seminaaripäivä ja palautusajat, joita kohti lähdin työtä jatkamaan.

Kuva 16. Opinnäytetyön etenemisprosessi.

Tämän opinnäytetyön alkuperäinen tavoite oli markkinointisuunnitelma, mutta se muuttui matkan aikana. Loppujen lopuksi liikuntapaikkarakentaminen kiinnosti eniten ja paikan myynti sekä hallinnointi kuitenkin oli käytännössä samanlaista kuin muutkin liikuntapalveluiden vuokraamat paikat. Kunnallinen liikuntapaikkarakentaminen palvelee suuresti kuntalaisia ja kuten tämän opinnäytetyön 2.4. kohdassa Liikuntalaki avataan, kuntien tehtävänä on rakentaa ja ylläpitää liikuntapaikkoja. Kuntien merkitys liikuntapaikkojen rakentajana ja ylläpitäjänä on itselle tullut suuremmaksi tämän opinnäytetyön ja aiheeseen paneutumisen myötä. Pidän äärimmäisen tärkeänä, että tämänkaltaisia liikuntapaikkaprojekteja tehdään ja liikuntapaikkoihin panostetaan kunnissa.

7.1 Kehittämissuositukset

Projektin aikana tuli vastaan useita kysymyksiä, joihin olisi voinut saada eri vastaukset, mikäli sopimuksissa olisi mietitty asioita eri tavalla. Kunnallisella puolella, kuten luvussa 3.3. Liikuntapaikkarakentaminen kerrottiin, Kangasalla on selkeä suunnitelma uutta rakentaessa. Tämä Kangasala Areena oli kuitenkin yksityisen omistama ja rakentama, joka vaikutti varmasti siihen, kuinka sitä oli valmisteltu. Kaupunki sitoutui mukaan ja halli rakennettiin täysin sopimuksen mukaan. On myös mahdollista, että mikäli sopimuksessa olisi moni asia vaadittu toisella tavalla, ei sopimukseen olisi välttämättä päästy lainkaan. Useampi asia toi jälkikäteen lisäkustannuksia, joten niiden tuomaan hinnannousuun ei välttämättä olisi oltu valmiita sopimusta laatiessa.

7.1.1 Asiantuntijat

Varmasti tärkein asia on tunnistaa seuraavaan samankaltaiseen yhteistyörakentamiseen se, että eri asiantuntijoita voisi olla mukana alusta saakka enemmän. Asioita on hyvä pohtia monelta eri kantilta ja sitä varten on hyvä saada erilaisia mielipiteitä ja näkökulmia. Yhteiset tilat ja asiat hallissa ja niin sanotut itseäänselvyydet tulee avata kaikille. Monen eri käyttötarkoituksen myötä, useita erilaisia näkemyksiä olisi voitu tuoda esiin aiemmin. Nyt esimerkiksi hallin pukuhuoneissa on vesihanat, jotka on tarkoitettu juomapullon täyttöön. Käytännössä kuitenkin, jokainen pukuhuoneen käyttäjä toivoisi pystyvänsä pesevän siinä myös kädet, mutta seinälle ei laiteta käsipaperitelinetä tai muuta vastaavaa, koska sopimuksessa niin ei ole. Mikäli kaupunki haluaisi laittaa siihen paperitelineen asiakkaita varten, tulee se kaupungin myös kustantaa.

Kangasala Areenan osalta, halli on erinomainen ja rakennettu juuri niin kuin pitikin. Kyselyt käyttäjien tarpeista oli tehty niin paljon aiemmin, että näitä eri alojen asiantuntijoita olisi voinut koota pohdintaan vielä uudestaan. Näin olisi voinut vielä varmistaa useammalta taholta, mitä kaupunki varmasti tarvitsee ja luoda sopimusta sen jälkeen. Seuraavalla kerralla liikuntapaikkaa tehdessä, voisi asiantuntijoiden olla hyvä pohtia, minkälainen tila on kyseessä ja minkälaisille käyttäjille sitä enimmäkseen tehdään. Sitä kautta pystyy paremmin suunnittelemaan, mitä tilalla käyttäjille tarjotaan. Esimerkiksi Kangasala Areenan osalta muovilattia oli heti selvää, koska parkettilattia löytyy Pitkälän koulun liikuntasalista, jossa pelataan futsalia ja koripalloa. Tällöin Areenan muoville pystytään suuntaamaan nimenomaan salibandyä ja lentopalloa.

Liikuntapaikkojen rakentamisessa on tärkeää olla eri asiantuntijoita mukana koko ajan. Kangasalla koulujen liikuntasalien ja muiden liikuntapaikkojen suunnittelussa on ollut aiemmin vain tekninen puoli, mutta nyt viime vuosina kaupungin liikuntapalvelut ja urheiluseuraimiset on huomioitu uutta rakentaessa. Ensimmäinen kohde, johon liikuntapalvelut pääsi mukaan vaikuttamaan oli tammi-kuussa 2025 auennut Ruutanen koulu, jonka liikuntasalin asioissa liikuntapalveluiden

palveluvastaava on ollut mukana. Kangasala Areenan liikuntahalli oli nyt toinen kohde. Aina kun mukaan pääsee myös liikuntapalveluiden puolelta edustaja, pystytään paremmin varmistamaan kuntalaisten ja käyttäjien tarve suunnittelussa.

7.2 Liikuntapaikkojen merkitys

Kangasala saa olla ylpeä, että tilavuokrahinnastossa lasten ja nuorten vakituiset salivuorot muissa kaupungin tiloissa on edelleen ilmaisia ja siitä pyritään varmasti pitämään kiinni jatkossakin. Kangasala Areena on silti maksullisenakin tarpeellinen tila, jossa juniorit sekä aikuiset harjoittelevat ja seurat ovat valmiita tilasta maksamaan. Aikuisille suunnatut hinnat ovat silti hinnastossa maltillisia. Tarjoamalla kohtuuhintaisia liikuntatiloja, kaupunki tukee ihmisiä liikkumaan ja mahdollistaa liikkumisen mahdollisimman monelle.

Kaupungin sitoutuminen uuteen halliin on tärkeä, jotta kuntalaisille saadaan hyvät harjoitteluolosuhteet. Kangasala ei suinkaan ole ainut, joka toimii näin vuokraamalla tilaa, vaan samankaltainen vuokraus liikuntatiloista on myös Tampereella. Vuonna 2018 valmistunut Kauppi Sport Center oli auetessaan yksityinen, mutta elokuusta 2024 Tampereen kaupunki teki 5+2 vuotisen sopimuksen monitoimikenttien käytöstä, koska kaupungin tarve saada liikuntatilaa seuroille ja päiväkäytölle kouluille oli suuri. Tampereelle tuo vuokra on reilu 70 000 euroa kuukaudessa eli vuodessa yli 840 000 euroa. (Mäkinen 11.12.2023).

Liikuntapaikoilla on suuri merkitys, jotta kuntalaiset pysyvät paremmassa fyysisessä kunnossa. Kuten luvussa 2.2. Liikunnan terveysvaikutukset kerrotaan suomalaisten liikkumattomuuden kuluista, on tärkeää, että ihmisille löytyy vaihtoehtoja ja paikkoja liikkumiseen. Toisille ulkoliikunta on mieleen, toisille taas sisäliikuntalajit. Kangasala Areena tuo Kangasalle taas yhden paremman mahdollisuuden liikuttaa ihmisiä ja se mahdollistaa muista tiloista tilaa myös yksityisille ja yrittäjille, kun liikuntasaleja on enemmän ja ne ovat parempia. Aiemmin luvussa 2 on avattu Kangasalan liikkumattomuuden kustannuksia ja kuten kuvassa 3 näkyy, 9 % muutos parempaan suuntaan liikkumattomuudessa tuottaa säästöä 662 000 €. Kaikki liikuntapaikat mahdollistavat ihmisten liikkumista, joten kuntien rooli on äärimmäisen tärkeä saada ihmisille erilaisia liikuntapaikkoja arkeen käytettäväksi.

Kangasala Areena on mahdollistanut myös kaupungin liikuntapalveluiden tuottavan arkipäivisin enemmän erilaisia liikuntamahdollisuuksia. Liikuntapalvelut tuottavat matalan kynnyksen tarjontaa ja nyt oma hallinnoima liikuntatila mahdollistaa tarjota uusia ja erilaisia, useampia ihmisiä palvelevia liikuntaryhmiä. 2.3. luvun Liikkumissuosittelun mukaisesti yli 65-vuotialle painotetaan lihasvoiman ja tasapainon merkitystä, koska ne vaikuttavat normaalin arjen selviytymiseen. Näitä ikäihmisille suunnattuja ryhmiä on nyt saatu paremmin tarjottua, kun on oma tila päivisin käytössä. Lisäksi

tavoitteeseen liikuttaa enemmän ikäihmisiä ja pitää heidät kunnossa, on helpompi päästä, kun on tila, jossa liikkua.

7.2.1 Haasteet

Uutena erilaisena projektina, haasteita oli varmasti kuten muissakin rakentamisen projekteissa, mutta erilaisia. Kaikki on rakennettu sopimuksen mukaan, mutta kun halli aukesi, tarvittiin silti lisää asioita. Yhtenä haasteena tuli vastaan hallin kaikuminen, jonka takia akustiikkalevyjä on tilattu jälki-asennuksena seiniin ja kattoon.

Toinen haaste oli parkkipaikat, koska vieressä on koulurakennuksia. Kangasala Areena on yksityisen tontilla, joten pysäköinnin valvonta ei ollut yksinkertainen asia. Areenan asiakkaille tarvitaan kuitenkin merkittyjä paikkoja. Selvittelyiden jälkeen, siihen on onneksi saatu hyvä ratkaisu. Pysäköinninvalvonta saatiin liitettyä kaupungin pysäköinninvalvonnan alle.

Halli on paras mahdollinen tällä hetkellä Kangasalla, mutta myös selkeästi eri hintaluokassa kuin muut kaupungin tilat. Halli myös maksaa kaupungille ison summan vuodessa, joten hallia on tarve saada vuokrattua. Osalle urheiluseuroista on opettelun aika, että kyseinen tila maksaa myös junioreilta, sekä aikuisten vuorot ovat kalliimpia kuin muut tilat.

Joulukuussa 2024 katolta suli lumet, jotka tulivat rakenteita pitkin sisätiloihin. Tämän myötä selvisi, ettei rakennukseen ollut tehty myrskypellitystä. Sopimuksen mukaisesti se ei ollut pakollinen, mutta rakennus on sijainnilla, jossa tuulee ja tuivertaa ja hento lumi oli päässyt rakenteisiin, joka suli sään lauhtuessa. Liikuntapalvelut on paikalla arkisin, joten henkilöstö pystyi vaikuttamaan tilanteisiin nopeasti. Tilanne selvitettiin heti rakentajan sekä omistajan kanssa ja lopulta pellityksiä paranneltiin. Yhteistyö on toiminut hyvin, jonka ansiosta moni asia on korjattu ja hoidettu hyvinkin tehokkaasti.

7.2.2 Positiivinen vaikutus

Ensimmäinen talvikausi 2024–2025 vuoroja näyttää hyvin suuntaa hallin käytölle ja sopiville käyttäjäryhmille. Kaikki Kangasalan isot salit ovat tehokkaasti käytössä arkipäivisin aamusta iltaan ja viikonloppuisin ne tarvitaan turnauksia ja pelejä varten. Paikallisille urheiluseuroille tilanne parani todella paljon, koska he liikuttavat suuria määriä lapsia ja aikuisia viikossa. Isoihin liikuntasaleihin keskitetään isoa tilaa tarvitsevat seurat ja lajit, jolloin tilaa saadaan pienemmistä liikuntasaleista muille käyttäjille, kuten pienemmät yhdistykset, yksityiset ja yritykset.

Liikuntapalveluiden toiminnalle ja näkyvyydelle Kangasala Areena on todella isossa roolissa. Liikuntapalveluiden ryhmätoiminta on hallin myötä laajentunut ja lisääntynyt. Ikäihmisten liikuttaminen ja heidän kuntosensa ylläpitäminen on tärkeää, jotta terveyspalveluilta pystytään vähentämään

asiakkaita pitämällä ikäihmiset paremmassa kunnossa pitempään. Lisäksi liikuntapalveluiden saatavuus paremmalla sijainnilla ja helposti lähestyttävällä paikalla on iso etu. Liikuntapalvelut jakaa avaimia ja vuokraa tiloja, joten päivittäistä asiakaspalvelua on helppo tehdä suoraan Kangasala Areenalta.

LP Kangasalan liigajoukkue on päässyt treenaamaan ammattimaisemmin hyvässä hallissa myös aamuisin iltavuorojen lisäksi. Paikallinen salibandy- ja futsalseura on saanut hallista ison hyvän tilan harjoitteluun, jossa pelirajojen ulkopuolella on myös varoaluetta. Lisäksi lentopallojuniorit ovat saaneet tehokkaasti isossa hallissa kolmelle kentälle vanhemmat ikäluokat treenaamaan paremmin. Päivisin kaupungin sisäinen käyttö on tärkeää ja tarpeellista, koska mitään muuta päivätilaa ei liikuntapalveluilla ole. Lisäksi opetuspalvelut sekä varhaiskasvatus ovat saaneet tarvittua lisätilaa arkipäivisin.

7.3 Johtopäätökset

Halli on kaiken kaikkiaan hyvä ja erittäin tarpeellinen Kangasalla, niin päivä- kuin iltakäytössä kunnan sisäisessä käytössä sekä urheiluseuroja varten. Kangasala Areena on jo ollut isosti julkisuudessa, koska LP Kangasalan mestaruusliigajoukkue pelaa siellä kotiottelunsa. Kangasala kaupunkina saa näkyvyyttä hallin kautta paljon, koska pelit näkyvät televisiolähetyksissä ja joukkueesta on tehty myös Ylen urheiluruutuun lähetystä.

Hyvä liikuntapaikka tuo aina positiivista julkisuutta kaupungille. Vaikka Kangasala ei ole ollut mukana kuntien liikuntatoimien yhteisessä tiedotteessa (Orivesi), kaupunki on panostanut lähiaikoina useisiin liikuntapaikkoihin ja harrastamisen mahdollisuuksiin. Uusimpia kuntalaisia palvelevia kohteita on Kangasala Areenan lisäksi Ruutanan koulun liikuntahalli, Lamminrahkan liikuntapuisto, Kyötikkälän urheilukeskuksen parantaminen, Vatialan tekonurmikenttä ja lähiliikuntapaikka, Kortekummun frisbeegolfrata ja Sorolamporaat. Suunnitteilla on paljon lisää, jotka varmasti toteutuvat heti, kun mahdollista.

On hienoa, että Kangasala panostaa liikuntapaikkoihin, koska kuten liikuntalaki (kuva 6) velvoittaa myös Suomen ensimmäinen liikuntapoliittinen selonteon viesti on, että yhteiskunnan täytyy investoida liikuntapaikkoihin, jotka maksavat itsensä kansanterveyshyötynä takaisin (3.2. Liikuntapoliittikka).

Lähteet

- Finlex. Liikuntalaki. Luettavissa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2015/20150390?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=Liikuntalaki>. Luettu 30.11.2024.
- Henttonen, J. & Schutskoff, J. 2007. Kangasalan kunta: Liikuntapoliittinen ohjelma 2009–2013. Liikunnallinen kunta – kehittyvä kunta!
- JAMK. Liikkuvat-kokonaisuus. Luettavissa: <https://www.jamk.fi/fi/jamk/organisaatio/hyvinvointiyksikko/likes/liikkuvat-kokonaisuus>. Luettu 30.11.2024.
- Juuso Koro. LPK-Orpo 0210. Luettavissa: <https://juusokoro.fi/sports/Lentopallo/2024-25/LPK+-OrPo+0210/DB8I6766.jpg>. Luettu 1.12.2024.
- Kangasalan kaupunki a. Avaintietoa. Luettavissa: <https://www.kangasala.fi/kaupunki-ja-paatoksenteko/tietoa-kangasalasta/avaintietoa/>. Luettu 26.11.2024.
- Kangasalan kaupunki b. Kangasalla 2029. Luettavissa: https://www.kangasala.fi/wp-content/uploads/2023/02/kaupunkistrategia-2029_3-sivua_paivitetty.pdf. Luettu 26.11.2024.
- Kangasalan kaupunki c. Koulut. Luettavissa: <https://www.kangasala.fi/varhaiskasvatus-ja-opetus/perusopetus/koulut/>. Luettu 26.11.2024.
- Kangasalan kaupunki d. Liikuntasalit <154 m². Luettavissa: <https://www.kangasala.fi/hyvinvointi-ja-vapaa-aika/liikuntapalvelut/sisaliikuntapaikat/liikuntasalit-154-m2/>. Luettu 26.11.2024.
- Kangasalan kaupunki e. Liikuntasalit 300-400m². Luettavissa: <https://www.kangasala.fi/hyvinvointi-ja-vapaa-aika/liikuntapalvelut/sisaliikuntapaikat/liikuntasalit-300-400-m2/>. Luettu 26.11.2024.
- Kangasalan kaupunki f. Sisäliikuntapaikat. Luettavissa: <https://www.kangasala.fi/hyvinvointi-ja-vapaa-aika/liikuntapalvelut/sisaliikuntapaikat/>. Luettu 1.12.2024.
- Kangasalan liikuntapalvelut. Liikkuva Kangasala – Kunnan kaupunki. Luettavissa: <https://www.kangasala.fi/wp-content/uploads/2021/08/Liikunnan-visio-2021-2024.pdf>. Luettu 1.12.2024.
- Kuntatekniikka. Kangasalan Lamminrahkan liikuntapuisto on valmistunut. Luettavissa: <https://kuntatekniikka.fi/2023/08/22/kangasalan-lamminrahkan-liikuntapuisto-on-valmistunut/>. Luettu 8.12.2024.

Ojasalo, K., Moilanen, T. & Ritalahti, J. 2014. Kehittämistyön menetelmät. Sanoma Pro Oy. Helsinki.

OKM a. Liikunnallinen elämäntapa. Luettavissa: <https://okm.fi/liikunnan-edistaminen>. Luettu 30.11.2024.

OKM b. Liikkumissuositus 7–17-vuotiaille lapsille ja nuorille. Luettavissa: https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162984/OKM_2021_19.pdf?sequence=4&isAllowed=y. Luettu 1.12.2024.

OKM c. Liikuntapaikkarakentaminen. Luettavissa: <https://okm.fi/liikuntapaikkarakentaminen>. Luettu 1.12.2024.

OKM d. Liikuntapaikkojen ja niihin liittyvien vapaa-aikatiilojen rahoitussuunnitelma vuosille 2024–2027. Luettavissa: <https://okm.fi/documents/1410845/13569065/Liikuntapaikkojen+ja+niihin+liittyvien+vapaa-aikatiilojen+rahoitussuunnitelma+vuosille+2024-2027.pdf/71c56bb1-f933-c3af-6137-1f6f8e407e92/Liikuntapaikkojen+ja+niihin+liittyvien+vapaa-aikatiilojen+rahoitussuunnitelma+vuosille+2024-2027.pdf?t=1704799543321>. Luettu 8.12.2024.

OKM e. Liikuntapaikkojen ja niihin liittyvien vapaa-aikatiilojen perustamishankkeiden investointiavustukset. Luettavissa: <https://okm.fi/-/liikuntapaikkojen-ja-niihin-liittyvien-vapaa-aikatiilojen-perustamishankkeet>. Luettu 8.12.2024.

OKM f. Valtioneuvosto antoi selonteon liikuntapolitiikasta. Luettavissa: <https://okm.fi/-/valtioneuvosto-antoi-selonteon-liikuntapolitiikasta>. Luettu 8.12.2024.

Orivesi. Kuntien liikuntatoimien yhteinen tiedote. Luettavissa: <https://orivesi.fi/julkilausuma-liikkeen-lisaamisen-ja-liikunnanharrastamisen-edistamisen-tarkeimmat-toimenpiteet-tehdaan-paikallistamalla/>. Luettu 25.2.2025.

Salibandy. Salibandyn esittely. Luettavissa: <https://salibandy.fi/fi/info/salibandyn-esittely/>. Luettu 26.11.2024.

Schutskoff, J. 8.12.2024. Liikuntapalveluiden palveluvastaava. Kangasalan kaupunki. Haastattelu. Puhelu.

Suomi.fi. Liikuntapaikkarakentamisen valtionavustukset. Luettavissa: <https://www.suomi.fi/palvelut/liikuntapaikkarakentamisen-valtionavustukset-aluehallintovirasto/61af45a9-647c-427e-be06-cbb44abc264c>. Luettu 1.12.2024.

Mäkinen, P. 11.12.2023. Tampere vuokraa liikuntahallin viideksi vuodeksi yli 70 000 eurolla kuussa. Tamperelainen. Luettavissa: <https://www.tamperelainen.fi/paikalliset/6411101>. Luettu 2.1.2025.

THL a. Liikunnan harrastaminen Suomessa. Luettavissa: <https://thl.fi/aiheet/elintavat-ja-ravitse-mus/liikunta/liikunnan-harrastaminen-suomessa>. Luettu 30.11.2024.

THL b. Tietoa tutkimuksesta. Luettavissa: <https://thl.fi/tutkimus-ja-kehittaminen/tutkimukset-ja-hankkeet/terve-suomi-tutkimus/tietoa-tutkimuksesta>. Luettu 30.11.2024.

UKK-instituutti a. Liikunta vaikuttaa lapsen ja nuoren kehitykseen. Luettavissa: <https://ukkinstituutti.fi/liikkuminen/liikkumisen-vaikutukset/liikunta-ja-lapsen-ja-nuoren-kehittyminen/>. Luettu 26.11.2024.

UKK-instituutti b. Liikkumisen vaikutukset. Luettavissa: <https://ukkinstituutti.fi/liikkuminen/liikkumisen-vaikutukset/>. Luettu 26.11.2024.

UKK-instituutti c. Liikkumattomuuden ja paikallaanolon kustannuslaskuri. Luettavissa: <https://ukkinstituutti.fi/liikkuminen/liikkumattomuuden-kustannukset/kustannuslaskuri/?kunta=Kangas-ala&skenaario=2&hyvinvointialue=null>. Luettu 30.11.2024.

UKK-instituutti d. Aikuisten liikkumisen suositus. Luettavissa: <https://ukkinstituutti.fi/liikkuminen/liikkumisen-suositukset/aikuisten-liikkumisen-suositus/>. Luettu 30.11.2024.

UKK-instituutti e. Liikkumisen suositusten historia. Luettavissa: <https://ukkinstituutti.fi/liikkuminen/liikkumisen-suositukset/liikkumisen-suositusten-historia/>. Luettu 30.11.2024.

UKK-instituutti f. Liikkumisen suositus yli 65-vuotiaille. Luettavissa: <https://ukkinstituutti.fi/liikkuminen/liikkumisen-suositukset/liikkumisen-suositus-yli-65-vuotiaille/>. Luettu 1.12.2024.

UKK-instituutti g. Liikkumattomuuden ja paikallaanolon kustannukset. Luettavissa: <https://ukkinstituutti.fi/liikkuminen/liikkumattomuuden-kustannukset/>. Luettu 28.1.2025.

UKK-instituutti h. Liikkumattomuuden kustannukset Suomessa. Luettavissa: <https://ukkinstituutti.fi/liikkuminen/liikkumattomuuden-kustannukset/liikkumattomuuden-kustannukset-suomessa/>. Luettu 28.1.2025.

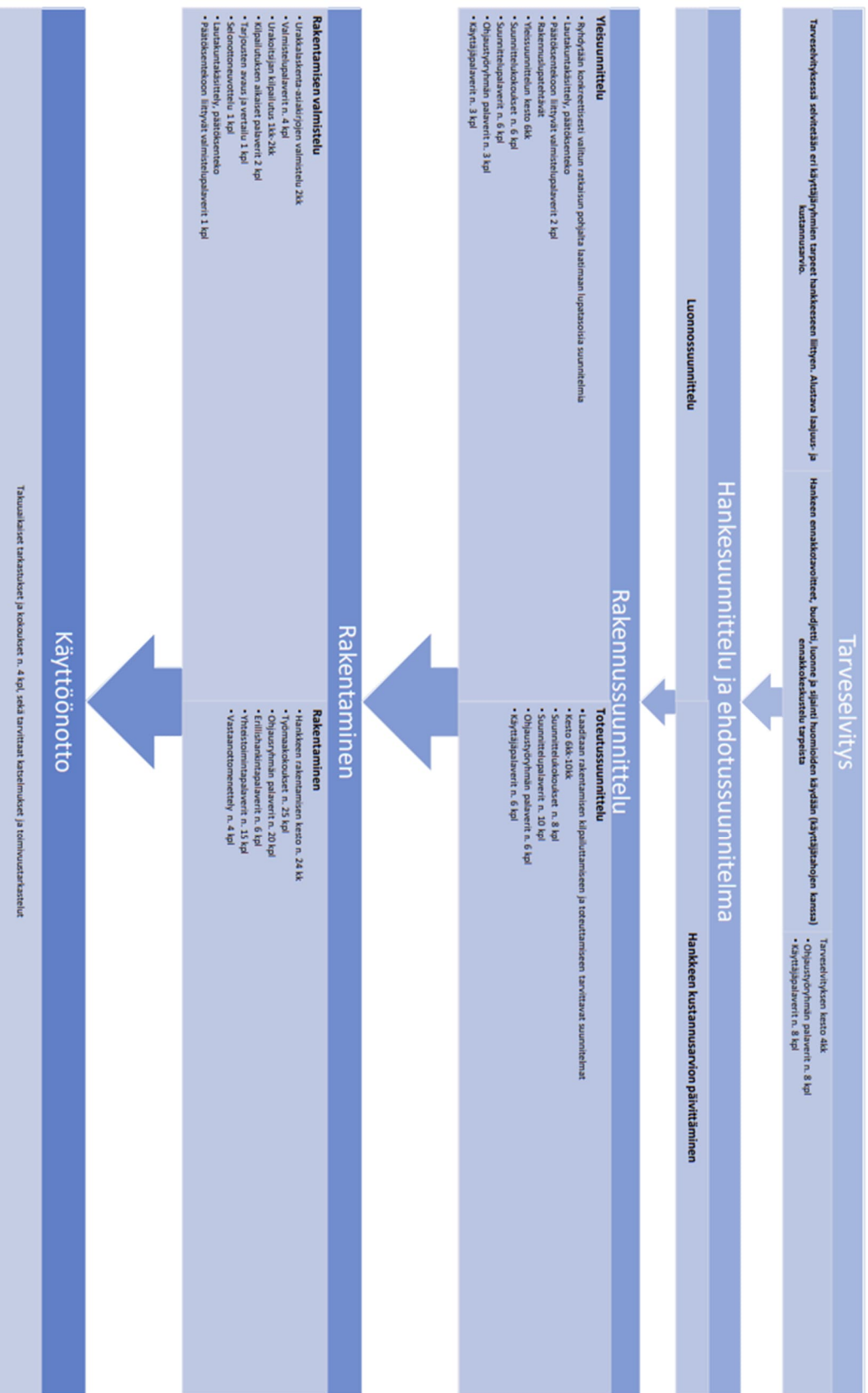
UKK-instituutti i. Lasten ja nuorten liikkumissuositus. Luettavissa: <https://ukkinstituutti.fi/liikkuminen/liikkumisen-suositukset/lasten-ja-nuorten-liikkumissuositus/>. Luettu 28.1.2025.

Valtioneuvosto a. Liikuntapaikkojen rakentamiseen 25,3 miljoonaa euroa. Luettavissa: <https://valtioneuvosto.fi/-/1410845/liikuntapaikkojen-rakentamiseen-25-3-miljoonaa-euroa>. Luettu 1.12.2024.

Valtioneuvosto b. Liikuntapaikkojen rahoitussuunnitelmasta päätettiin vuosille 2024–2027. Luettavissa: <https://valtioneuvosto.fi/-/1410845/liikuntapaikkojen-rahoitussuunnitelma-paatettiin-vuosille-2024-2027>. Luettu 8.12.2024.

Valtioneuvosto c. Liikuntatoimi tilastojen valossa. Luettavissa: https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/165290/OKM_2023_53.pdf?sequence=1&isAllowed=y. Luettu 2.1.2025.

Talorakennushankkeen vaiheet, peruspalvelukiinteistöt

Liitteet

Liite 1. Kangasalan osallistava liikuntapaikkarakentaminen

Kangasalan kaupunki
Pl. 50, 36201 Kangasala

Tekninen keskus
Urheilutie 13-15, 36200 Kangasala

Vaihdet
p. 03 5655 3000

www.kangasala.fi

Ulkoliikuntapaikkahankkeen prosessi suunnittelusta toteutukseen, esimerkkinä Vatialan koulun lähiliikuntapaikka

Yleissuunnitteluvaihe ja suunnitelmien hyväksyminen

Yleissuunnittelu 11/2020-1/2021: Ohjausryhmä: kaupunginpuutarhuri, suunnittelija, liikunnan palvelukoordinaattori, koulun rehtori Ohjausryhmän kokoukset: 3 kpl Teknisen keskuksen Kotikatuihin kokous 15.12.2021	Liikuntapaikkarakentamisen valtionavustushaku: Valtionavustushakemus 12/2020 Avustuspäätös ja tiedotus 5/2021 Avustusmaksutukset ja raportointi 2021-2022	Vuorovaikutus ja tiedotus: Koulun oma sisäinen kysely 11/2020 Nettikysely kaupungilaisille 11/2020 Suunnitelman nähtävillä asettaminen ja palautteen käsittely 1-2/2021	Hallinnollinen käsittely: Suunnitelman hyväksyminen, elinympäristöaluetakunta 23.2.2021
---	---	---	---

Rakennussuunnitteluvaihe ja urakoitsijan valinta

Rakennussuunnittelu 2-4/2021 Ohjausryhmä sama kuin yleissuunnittelussa Ohjausryhmän kokoukset: 3 kpl	Urakan kilpailuttaminen: Urakapaperien laadinta 4/2021 Urakalaskenta 4-5/2021	Hallinnollinen käsittely ja luvitus: Urakoitsijan valinta, elinympäristöaluetakunta 25.5.2021 Urheilukentän aidan toimintapöytäkirja 3/2021, päätös 5/2021
---	--	---

Rakentaminen

Urakan aloitus: Urakaneuvottelu ja urakkaopimus 6/2021 Turvallisuuskoordinaattori ja valvojan nimeäminen 6/2021 Tiedotus 6/2021	Urakonki: Työmaakokoukset (6 kpl) 6-11/2021	Urakan valmistuminen: Urakan vastaanotto ja tiedotus 11/2021 Viimeistelyt 5-6/2022
---	---	---

Liite 4. Haastattelukysymykset

Haastattelussa oli edustaja kaupungin puolelta sekä rakennuttajalta. Kysymykset olivat samat molemmille.

Kysymykset:

1. Kerro mikä roolisi oli Kangasalan Liikunta- ja Hyvinvointikeskuksen osalta?
2. Milloin sinä tulit mukaan hankkeeseen?
3. Oliko tämä ensimmäinen liikuntapaikka, jossa olit mukana? Jos ei, niin kuinka paljon kokemusta sinulla on ja onko ollut samankokoisia hankkeita?
4. Oliko tämä ensimmäinen projekti, jossa oli yksityinen puoli mukana ja oli nimenomaan tällä tavalla mukana, että omistaja ja rakennuttaja on eri ja kaupunki tulee käyttäjäksi?
5. Mitä mielestäsi pitää ottaa huomioon tällaisessa yhteisprojektissa (omistaja, rakennuttaja, kaupunki, GoGo, kaikki eri osapuolia), että kaikki sujuu?
6. Onko jotain selkeitä eroja, mitkä mielestäsi poikkeaa liikuntapaikkarakentamisessa kunnallisella ja yksityisellä puolella?
7. Mitä tekisit nyt toisin Kangasala Areenan osalta, jos voisit?